53394

VI. évfolyam 8. sz. V. b. b. Wien, 1924 február 24

AZ EMBER

GÖNDÖR FERENC POLITIKAI HETILAPJA

Debrecen üzent

Debrecenben 589 szótöbbséggel képviselővé választották *Nagy* Vincét, a Károlyi-kormány volt belügyminiszterét, aki több mint három esztendőt töltött az emigrációban. Ennek a képviselőválasztásnak jelentősége messze fölül emelkedik a magyar belpolitika szük horizontján és előttünk, akik lélegzetvisszafojtva figyeltük a debreceni mandátum sorsát, ünnepeséges, történelmi dátummá magasodik a debreceni választás napja. Minden országok bujdosói megérzik, hogy Debrecen népe üzent nekünk. A meggyalázott Október rehabilitációja esett meg Debrecen városában, ahol minden hatalmasok erőszaktevése szenvedett hajótörést a nép megfelebbezhetetlen akaratán. A debreceni képviselőválasztás jelentőségét röviden ugy fogalmazhatnánk meg, hogy a kurzus megbukott és győzelmesen vonult be a helyébe Október. Kivirult az őszi rózsa a civisek városában és a kálvinista Róma mindenkor büszkén emlékezhetik arra a napra, amikor Nagy Vince értékes és tiszta egyéniségén át elégtételt szolgáltatott a letiport Októbernek.

Debrecen üzent és mi mély megindultsággal fogadjuk ezt az üzenetet. Az októberi forradalom minisztere, Károlyi Mihály leghivebb katonája, hosszu időn keresztül hüséges és makulátlan emigránstársunk jutott mandátumhoz Nagy Vince tisztes személyében. Az első bujdosó került be a magyar törvényhozás házába és különös szeszélye a sorsnak, hogy a legelső emigránsképviselő nem a munkásság soraiból, bár a munkásság lelkes támogatásával jutott be a magyar parlamentbe. Az általános képviselőválasztások idején *Peidl* Gyula és *Peyer* Károly szociálista képviselők szintén emigránssorsból jutottak be a magyar törvényhozás házába, de azóta megszünt már az ő bujdosó jellegük, viszont Nagy Vince prononszirozott és kiátkozott emigránsként került haza és e minőségében verekszik becsülettel a parlamenten kivül Károlyi Mihály igazáért, vagy egy esztendő óta és mától fogva odabent a parlamentben fogja megcselekedni ugyanezt. Nagy Vince személyében, értékes képességeiben, intaktságában, elvhüségében és férfiui bátorságában nem fogunk csalatkozni, ő benne az októberi eszme méltó reprezentánsát találta meg a tisztelt Házban. A parlament ellenzéki küzdelme uj szárnyakat, uj lendületet, uj belső erőforrásokat nyert Nagy Vincében, akinek parlamenti szereplése elé meleg bizalommal és a legnagyobb várakozásokkal tekintünk. Sokat, nagyon sokat várunk tőle és ugyvéljük, hogy ő ügyet sem fog vetni a kurzus apró-cseprő kopóinak vakkantgatásaira és ezek a lejárt gyáva fehér terroristák őt nem fogják tudni terrorizálni. Az ő utja kijelöltetett és nem lehet kétség benne, hogy ő ezen az uton felemelt fejjel, szilárd léptekkel, habozás és megrettenés nélkül fog előre menni.

Amikor Nagy Vince történeti jelentőségü győzelmét idekint az idegenben, csöndes ujjongással ünnepeljük, nem mulaszthatjuk el, hogy forró köszönetet mondjunk a polgári ellenzék bátor és intakt parlamenti vezérének, Rupert Rezsőnek, akinek önzetlen és értékes támogatása egyik legfontosabb tényezője volt a debreceni diadalnak. Debrecen népének üzenetét pedig mély meghatottsággal fogadjuk és elközvetitjük ahhoz, akit legjobban és legelső sorban illet meg: *Károlyi* Mihályhoz. A magyar köztársaság bujdosó elnökének szól első-sorban a debreceni nép üzenete, övé a győzelem, övé az elégtétel, aminthogy közel ötesztendeje már, hogy övé a legtöbb szenvedés is. Szerény londoni hotelszobájában Károlyi Mihály boldogan veszi át a debreceni nép hüségének, ragaszkodásának ezt a forró szerelmi vallomását és bizonyos, hogy az ő megpróbáltatásokkal és csalódásokkal kikövezett vándorutján vigaszt, biztatást, uj hitet és uj erőt jelent a debreceni történelmi itélkezés. Október rehabilitációja és Károlyi Mihály elégtétele a debreceni népitélet, amelyből felénk muzsikál a remény, hogy kivirul még és lesz még a magyar nép legszebbik virága az őszi rózsa . . .

Göndör Ferenc

Az angol munkáspárt
hivatalos lapja a magyar kölcsönről

„Milyen parlament az, amelynek szankcióját mi elfogadhatjuk?"

Magyarország létkérdése: a külföldi kölcsön. Vajjon a Horthy-Bethlen rendszer, amely rémuralom béklyóiba verte a magyar népet, szerepelhet-e kezesként annál a kölcsönnél, amelyet a Népszövetség égisze alatt az ántánt Magyarország ujjáépitésére akar nyujtani? Az angol munkáspárt kormányrajutása mindenesetre gátló körülménynek tünhetik fel. Legalább is feltételezhető, hogy a kölcsön nem a Horthy uralom alátámasztását fogja szolgálni. Az európai reakcióra máris komoly hatással van Macdonald és a munkáspárt kormányzása. A reakciós Magyarország legfőbb riválisa Bajorország már átesett ama örvendetes változáson, amelynek okát abban kereshetjük, hogy Angliában a szociálisták kerültek kormányra. A bajor Horthy: *Kahr* főkormánybiztos eltakaro dott, csak még Horthy és Bethlen bizakodnak és ragaszkodnak szivósan a hatalomhoz. Hallottuk Bethlen István hencegő nyilatkozatát, amelyben kijelentette, hogy őt nem érdekli Peidl ur londoni utazása. Peidl ur utja — mondta — Magyarország politikájában nem hozhat változást.

A keddi magyar lapok viszont a hivatalos „Magyar Távirati Irodának" egy kommüniképét közölték, amelyet állitólag „irányadó angol helyről" nyert felhatalmazás alapján tett közzé a MTI londoni tudósitója. Ez a nyilatkozat, amelyet már a forrásánál fogva is gyanakodva fogadunk, többek közt ezeket mondja:

Vezető hivatalos helyen megállapitják, hogy nincs semmiféle alapjuk azoknak a hireknek, mintha a jelenlegi angol kormány kevésbé viseltetnék jóindulattal a magyar kölcsöntervezet iránt, mint eddig. Az angol kormánynak nem szándéka beleavatkozni a magyar belügyekbe. Ennélfogva valótlan, mintha az angol kormány lekötötte volna magát amellett, hogy a kölcsönügy támogatása fejében bizonyos feltételeket fog szabni, különösen abban a tekintetben, hogy Magyarországon belpolitikai reformokat vigyenek keresztül.

A MTI-nak nem ez a kommüniké az első hamisitása. Nem valószinü, hogy Londonban fogalmazták és még valószinütlenebb, hogy az irányadó angol helynek ez volna az álláspontja a magyar kölcsönről. Az irányadó angol helynek a magyar kölcsön ügyéről való felfogását a H. D. *Brailsford* szerkesztésében megjelenő „The New Leader" cimü heti ujság tükrözi vissza. Ez az ujság a *hivatalos lapja* a Független Munkás Pártnak, amelynek sok tagja miniszter, az egyik vezetője: Macdonald pedig Nagybritannia miniszterelnöke. A hivatalos lapban közölt aláirásnélküli cikk a lap véleménye, tehát a kormányzó munkáspárt véleménye és éppen ugy magában foglalja Macdonald intencióit, mint ahogy a „Magyar Távirati Iroda" kommünikéje Bethlen István miniszterelnök intencióin alapul. A „*The New Leader*" szenzációs cikke, amely a lap legutóbbi számában „Labour and Hungary" cimmel jelent meg, magyar forditásban igy hangzik:

„A magyarországi szakszervezeti és szociálista mozgalom vezetői *Peidl* és *Garami*, akik bizonyos személyi rizikóval (at some personal risk) jöttek Londonba, hogy ügyüket előterjesszék, *biztosan számithatnak az angol munkáspárt lojalitására és rokonszenvére.* A Népszövetség már csaknem — de még nem teljesen — befejezte az osztrák mintára való magyar kölcsönnek előkészitését. Jól esnék, ha ilyen módon segitségére lehetnénk Magyarországnak, ha Magyarország az lenne, ami Ausztria: *szabadország, ahol a szociálista, vagy liberális emberek szabadon élhetnek és dolgozhatnak.*

Mielőtt megtennők végleges intézkedéseinket e kölcsön támogatására, helyes lesz visszatekinteni arra, hogy milyen körülmények közt és milyen feltételekkel jött létre és nyert elismerést a jelenlegi magyar rezsim. A szövetséges hatalmak teremtették ezt a rendszert, ők alapozták meg a román hadsereg beavatkozása révén. Néhány hónappal később 1919. november 26.-án Sir George Clerk a Legfőbb Tanács nevében formálisan is elismerte ezt. *De ennek az elismerésnek feltételei voltak.* A négy feltétel legfontosabbika az volt, hogy:

a magyar kormány biztositani fogja minden magyar állampolgár teljes polgári jogait, beleértve a sajtó- és gyülekezési szabadságot, szabad politikai véleménynyilvánitást és egyenlőségen, titkosságon és demokrácián alapuló általános választójogot.

E feltételek mindegyikét *a legszemérmetlenebbül* (shamelessly) *megszegték.* Az ujságok közigazgatási uton betilthatók, a gyülekezés a rendőrség kényekedvétől függ. Az ellenzéki érzelmüeket miniszteri rendeletre internálni lehet. A választások nagyobbrészt nyilt szavazással történnek. Mindezeken kivül, ismét és ismét erőszakos terrorcselekedetek fordulnak elő, amelyeket fegyveres bandák a hatóságok egyenes támogatásával hajtanak végre.

A Népszövetség, miközben leszögezte a Magyarországnak nyujtandó kölcsön feltételeit, igen helyesen figyelmeztet a magyar parlament jogaira. Kikötötte a Népszövetség, hogy *előbb a magyar parlamentnek kell szankcionálnia ezt a kölcsönt.* Ugy hisszük, hogy egy munkáskormány, ehhez a ponthoz, igen éles kérdéssel szólhat hozzá:

Milyen parlament az, amelynek szankcióját mi elfogadhatjuk? Nyilvánvaló, csak olyan, melyet szabadon, általános és titkos választói jog alapján, Sir George Clerk által a magyar kormány elismerésekor megállapitott feltételek szerint választottak.

Ha Magyarország kéri a mi pénzügyi támogatásunkat, *meg kell mutatnia, hogy respektálja a mi országunkat azzal, hogy megtartja a nekünk és a szövetségeseknek tett igéretét.* Közülünk senki sem lehet azon a véleményen, hogy a Londonban időző magyar szociálista vezérek teljesithetetlen kéréssel fordultak hozzánk. És még a munkáspárton kivül sem tarthatják természetellenesnek, ha mi megakarjuk óvni birodalmunk tekintélyét."

Hogy milyen a magyar parlament és hogy milyen választás alapján jött létre *Gömbös* Gyula müve? Erről beszélni ezekután, miután az angol kormány álláspontja, hogy csak az általános, titkos választójog alapján, szabadon megválasztott parlament képviseli a magyar népet, és csak az ilyen parlament adhat szankciót a kölcsönnek, ezekről beszélni a kurzus és Horthy érdeke szempontjából, a legnagyobb „hazaárulás" volna.

Károlyi Mihály előadása Londonban. A Fabian Socitety kérésére a Essex Hall-ban Károlyi Mihály másfélórás előadást tartott a magyar problémáról. Mindenki megegyezik abban, hogy Európa talpraállitása csak tartós béke utján lehetséges. Az ántánt győzött a háboruban, mert eszmei célokat tüzött ki, de elvesztette a békét, mert hütlen lett programmjához. A nyugati hatalmak mindenütt a reakciót szolgálták. Igy Magyarországon is a demokráciát biztositó Clerk-egyezményt hallgatólag elejtették s szentesitették az ellenforradalom kilengéseit.

Részletesen foglalkozott a választói jog és a földreform kérdésével. Akik a feudális uralom hivei voltak, örömmel üdvözölték a háborut, annak elvesztése után pedig a kétségbeesés táplálta a bosszu gondolatát. Ugy a bolsevizmus, mint ennek reakciója a bosszu érzésében fogantatott. Csak két lehetőség van: a bosszu végrehajtása, vagy a békés fejlődés. A békeszerződéssel elnyomott Magyarország erkölcsi és anyagi támogatást igényel, de ez nem jelentheti a reakció fenntartását.

Ara Ausztriában 4000 K, Csehszlovákiában 2 szokol, Romániában 10 lei, Jugoszláviában 5 dinár, Amerikában 15 cent, Franciaországban 1.50 frank. * Megjelenik minden vasárnap!

Senki sem kapott amnesztiát!

Bethlenék legujabb szédelgése

Ismeretes, hogy a magyar kormány pár héttel ezelőtt világgá kürtölte Horthy legujabb, ugynevezett kegyelmi tényét: szerte táviratozták a gyanutlan külföldi lapokhoz, hogy egy sereg bebörtönzött és emigrált, ugynevezett kommunistának amnesztiát adtak. A legujabb Horthy-amnesztia hirét akkor röpitette fel a Bethlen-kormány, amikor *Peidl* Gyula és *Garami* Ernő Londonba utaztak az angol kormány tagjaival való tárgyalás céljából. Mindenki, aki egy kissé informált a jelenlegi kormányrendszer hipokrita erkölcseiről, nyomban *blöffnek* tekintette ezt az egész amnesztia-komédiát, amelyet Macdonald angol miniszterelnök kedvéért rendezett Bethlen István Mi magunk is *jogos szkepszissel* fogadtuk az uj Horthy-amnesztia hirét, de bevalljuk, hogy *ekkora szemérmetlen cinizmusra még sem számitottunk.* Azt gondoltuk, hogy néhány szerencsétlen bebörtönzött, ötesztendei kinszenvedés után mégis csak kiszabadul a magyar börtönből és hazaengednek vagy huszonkét ártatlan emigránst és akármilyen kis eredmény ez, mégis csak eredmény. Hát még etekintetben is tévedtünk, mert az történt, amire még mi sem számitottunk:

senki sem kapott amnesztiát Magyarországon.

Közöljük az olvasóval, amit idáig magunk sem akartunk elhinni, hogy a legutóbbi hivatalos amnesztia-jelentésből

egyetlen szó sem igaz, vakmerő és szemérmetlen hazugság a megkegyelmezésekről szóló minden hiradás.

Budapesti tudósitónk alaposan utánajárt a dolognak és megállapitotta, hogy a magyar börtönökből a legujabb kormányzói amnesztia óta *egyetlenegy politikai foglyot sem bocsátottak szabadon.* Senkit, de épenséggel *senkit nem helyeztek szabadlábra* és az ötesztendő óta raboskodó áldozatai a forradalomnak szenvednek és raboskodnak tovább. Ez *pozitiv tény*, amit csak a legujabban állitólag szabadlábra helyezni rendelt foglyok közzéteendő *névsorával* cáfolhatna meg a magyar kormány. Miután azonban *egyetlenegy bebörtönzött sem kapott amnesztiát,* ennélfogva ilyen névsort csak *hamisltani* lehetne. Ami már most az emigránsokat illeti, nem volt nehéz megállapitanunk, hogy *egyetlenegy emigráns máig sem kapott amnesztiát,* tehát a hivatalos kommünikének az emigránsokra vonatkozó része is *egészen szemérmetlen hazugság.* Nemcsak azt sikerült megállapitanunk, hogy az emigránsok közül senki amnesztiát nem kapott, de a budapesti kutatásaink alapján állitjuk, hogy *téves* az az idáig plauzibilisnek tartott, hir is mintha az ismeretes Löwy-akció huszonkét emigránsának megkegyelmezéséről volna szó. Erről *egyáltalában nincsen szó sem* és a Löwy-ügy iratai még ma is *érintetlenül pihennek* az ugynevezett illetékes ügyosztályban. Eziránvu értesüléseinket teljesen megerősiti *Sándor* László volt budapesti főkapitány, jelenleg ügyvéd tapasztalata, aki a Löwy-akció egyik érdekeltje képviseletében eljárt a megfelelő helyeken és ott azt a felvilágositást kapta, hogy *az ő ügyfelének és társainak megkegyelmezéséről szó sincs* és a legujabb amnesztiarendelet olyan 22 emigránsra vonatkozik, akik *állitólag már régebben egyénenként és egyenként tértek volna haza.*

Szóval, *se bebörtönzöttek, se emigráltak amnesztiát nem kaptak* és a magyar kormánynak idevonatkozó görögtüzes hiradásai nem egyebek, *szemtelen és skrupulus nélkül való, szemfényvesztő szédelgéseknél.* Nem lehet elhinni egyetlen szavukat sem, és a mi bus tisztünk velük szemben továbbra is a leleplezés, a pellengérre állitás és a megbélyegzés fájdalmas kötelessége.

Felfordulás a magyar politikában

Kállay megbukott — Az igazságügyminiszter szerdán este lemondott — Teljes kormányválság előtt

A magyar politikai élet *a tökéletes felfordulás képét mutatja.* A magyar korona katasztrófája elsodorta a helyéről *Kállay* Tibor pénzügyminisztert, de ugy lehet, hogy a gazdasági összeomlás *maga alá temeti az egész Bethlen-kormányt.*

A képviselőházban mosakodó Kállayval szemben legmarkánsabban fejezte ki az ország hangulatát *Esztergályos,* szociálista képviselő, aki a padot verdesve harsogta a pénzügyminiszter felé:

— *Azt nem hallja, mikor az éhezők orditanak!*

Szilágyi Lajos éles beszédében ilyeneket mondott:

— *Elérkezik még az idő, amikor el fogjuk számoltatni az urakat, nem fognak számadás nélkül menekülni.*

Mindenki a pénzügyminiszter ellen fordult, egyedül *Bethlen* István volt az, aki a parlament folyosóján, sőt a délutáni pártértekezleten is a leghevesebben védelmezte Kállayt és kijelentette:

— *Én ezzel a javaslattal Kállayval együtt állok vagy bukom! Ha nem tetszik az egységespártnak a pénzügyminiszter személye, akkor válasszon magának más kormányt.*

Délután ezt mondta még Bethlen és csak természetes, hogy ez az igazmondásáról hires férfiu *estére már elejtette pénzügyminiszterét, sőt Kállay lemondását tudomásul* vette és a pénzügyi tárca ideiglenes ellátásával *Valkó* kereskedelemügyi minisztert bizta meg. Kállay utódjául *Paupera* Ferencet és *Lukács* Lászlót emlegetik.

Általános megdöbbenést keltett, hogy *Nagy* Emil az esti minisztertanácson telivér *kommunista javaslattal* állott elő. Azt követelte, hogy a kormány rendelje el a külföldi kölcsön belföldi kiegészitésének olyan módját, hogy *tizezer gazdag magyar polgárt kényszeritsenek 200 millió aranykorona kényszerodó lefizetésére.* Az igazságügyminiszter *bolseviki* javaslata háromtagu bizottság kiküldését inditványozta abból a célból, hogy megállapitsák a tizezer megadóztatandó személyét. Bethlen miniszterelnök indulatosan utasitotta vissza az igazságügyminiszter jellemző javaslatát, amire Nagy Emil sértődötten eltávozott a minisztertanácsról. Nagy Emil egész *nyiltan a kormány ellen fordult és szerdán beadta a lemondását.* Számitanak *Rakovszky* belügyminiszter *gyors távozására* is és vannak olyan jól informált vélemények, amelyek *a Bethlen-kormány teljes visszavonulását jósolják.*

A kormány az ijesztő drágasággal szemben teljesen tehetetlen és nem képes a magyar korona katasztrófáiát megakadályozni *Kapkodás, zavar, pánik, teljes felfordulás van az egész vonalon és mindenki sorsdöntő fordulatra vár.* Még nem tudni, hogy ez a fordulat jobbra vagy balra következik-e el, de még is földereng a remény, hogy a kurzus *a legsulyosabb válságba sodródott és meg vannak számlálva a napjai.*

Noblesse oblige

Gróf *Bethlen* István, amikor a demokrácia zászlaját bontotta, bontogatta Kaposvárott a többek közt hangsulyozta, hogy az államháztartásban a legszigorubb takarékoskodási elveket [illegible] valósitani. Takarékoskodni kell, hogy az ország szénája rendbejöjjön. Ekkor, egy éles hang süvitett át a termen, mivelhogy takarékosságról szó volt, a kéthelyi molnár (azóta bizonyára már le is csukták kormányzósértésért) oda kiáltotta a miniszterelnöknek:

— *Kormányzói udvartartás!*

Ennek a közbeszólásnak az volt az értelme, hogy ennél a tételnél megspórolhatna valamit az ország. Államfőnk rengeteget költ az adózók filléreiből udvartartására, született uralkodók, egykori hatalmas dinasztiák kisebb számlával ültek meg a trónt, mint Horthy de Nagybánya. Minden drágább lett, nem lehet kivánni, hogy éppen Budavárában ragaszkodjanak a régi árakhoz. De Horhy miniszterelnöke, aki Kaposvár szomszédságában, Pécsett — mint emlékezetes — legitimista hitvallást tett Károly mellett, most védelmébe vette a tékozló kormányzót:

— A kormányzónak nincs udvartartása, mert a kormányzó nem király, hanem Magyarország kormányzója!

Ez kicsit suta válasz és alkalmas arra, hogy Horthy négyszemközt alaposan leszidja Bethlent. Ha Prónay Pál lennék azt mondanám, hogy Bethlen István *hazudott.* Horthynak nincs udvartartása? Tisztelettel kérdem, mi a fenének müködik a katonai és polgári kabinetirodája, miért van a testőrség, miért fizetik Magasházyt, a szárnysegédet, miért megy a Turánnak nevezett különvonaton még oda is, ahova a király is gyalog jár, miért ad udvari ebédeket? Mije van a kormányzónak, ha udvartartása nincs? Nagyon kedves Bethlentől, hogy azt nem mondta, hogy Horthy csak teljes ellátást, kosztot és mosást kap a magyar nemzettől s némi zsebpénzt, egyébként pedig csekély altengernagyi nyugdijából tartja a kabinetirodáit és szárnysegédeit. És a különvonat, hát ha a fővárosi bizottsági tagok a villamosra szabadjegyet kapnak, akkor Horthynak legalább egy különvonat dukál, még szép tőle, hogy tengeri fóka létére nem követel magának egy különhajót. Ezekután nyugodt lélekkel megállapithatjuk, szemben a miniszterelnökkel, hogy bár Horthy nem király, csak kormányzó, mégis *királyi udvartartása* van és hogy ez nagyon-nagyon sok pénzébe van az országnak, afelől a kéthelyi molnárnak nem lehetnek kételyi . . .

Ha Magasházy őrnagyban annyi irói véna buzog, mint amennyi az öreg Margutty tábornokban, aki Ferencz József életének intimitásait tárja föl, nagyon érdekes és pikáns feljegyzések kerülnek majd napvilágra Horthyról. A kormányzó még meg sem halt (a fizikai halált értem) és már is fantasztikusnál fantasztikusabb pletykák keringenek róla. Az egyik bécsi kávéházban egy fehér tiszttel akadtunk össze, aki egykor Horthyban tisztelte legfőbb hadurát. Most már nem tiszteli, mert nagyon kipletykálta. Azt mondta, hogy Horthy Miklós Szegeden bankokat zsarolt és annyira lecsuszott volt, hogy a Kas-kávéházban a cigaretta csikeket szedte össze.

— A cigarettát már nem hisszük — mondtuk a daliás tiszt urnak. — Ön aláássa a kormányzó tekintélyét.

— Tiszti becsületszavamra mondom, hogy igaz!

— A tisztibecsületről szintén nagyon rossz vélemménnyel vagyunk. Más bizonyitéka nincs?

— Hát uri becsületszavamra állitom, hogy nem lóditok . . .

Ezelőtt már meg kellett hajolnunk és meghallgattuk a fehér tiszt meséjét, minden felelősség az elbeszélőt terheli, mert sajnos, nem áll módunkban, hogy utánjárásunkkal meggyőződjünk az információk valódiságáról.

Tessék, ezt mondta nekünk a Horthy egykori tisztje:

— Tudják az urak, noblesse oblige, amikor Vilmos császár neje meghalt, Horthy kötelességének érezte, hogy Vilmos császárnak kondoleáljon. A melghangu részvéttáviratát igy irta alá: *Horthy.* Egyszerüen Horthy, sem több, sem kevesebb.

Vilmos nagy gyászában nem emlékezett arra, hogy valaha is olyan nagy barátságban lett volna Horthyval, hogy az ilyen táviratelküldésére feljogositva érezhetné magát. Egyáltalában nem akart emlékezni Horthyra. Ezt a büszkeségét még abból az időből mentette át, amikor még a német birodalom hatalmas császára volt. Intézkedett, hogy Horthy táviratát minden kisérőlevél nélkül, egy boritékban *visszaküldjék Horthynak.* Horthy aztán Vilmos esküvőjére már nem táviratozott. Egyáltalán nem táviratozik többé ex- és aktiv uralkodóknak. — Egy másik história. Mint ismeretes, Horthy Miklós leányát vitéz *Fáy* László vezette oltárhoz. Az örömapa, Budavár ura parancsára, néhai *Erzsébet királyné lakosztályát,* amelyet még Zita sem mert igénybe venni, *nyitották meg az ifju párnak.* Fáy László Erzsébet királyné hálószobájában vette le menyasszonya, született Horthy Paula fejéről a mirtuszkoszorut . . .

Noblesse oblige. Tiszti és uri becsületszavára mondotta igy a fehér tiszt. Ő ott volt, mi nem voltunk ott.

A napokban Wlassich Gyula is ott volt — egy udvari ebéden Horthynál. Az öreg Wlassichot is csak egyszer lehet használni. Horthyt nem tud a rávenni, hogy mondjon le. Wlassichból is alaposan kiábrándultunk. Egy ebéddel le hagyja magát kenyerezni.

Jug Anna mennybemenetele

Jug Anna, tizenhatéves, a rendőrségi cellában felakasztotta magát.

Szivecském, *Jug* Anna, kis tested kiteritve fekszik a boncasztalon. Amig élet volt benne és meleg volt, el akartad adni az illetőt. Kis tizenhatéves, vánnyadt testedet. Vékony, nyuzott karod ölelését, buta kis éhes savanyu szád csókjait. Mindenki azt adja el, amije van. „Da Ware, da Geld". Egy kráizlerei ez a világ. Horgolt, piros sapkában, széllel-bélelt kis kabátkában, hideg téli reggelen siettél a Polizeidirekcióhoz és természetesen — hogy honnan is veszi az ilyen kis hörcsög a bátorságot, hogy hófrátokhoz szólni merjen — és természetesen, azirán folyamodtál, hogy a rendőrség türje, illetve engedje meg, miszerint te, Jug Anna, tizenhatéves *nő,* iparszerüen szerethess . . .

Ha véletlenül egy Dosztojewszij-regény lapjairól jöttél volna elénk Jug Anna, még a bankdirektornék is — pedig az ő idegeik most a sztrájk miatt igénybe vannak véve — ők is hullattak volna egy-két könnyet. A vén boszorkány mostoha, az iszákos, nyugalmazott vasuti fütő és öt gyerek, a meidlingi egy szobában. A mostoha, aki aggszüz, volt, mielőtt a nyugalmazott fütő feleség lett, utcára kergeti a leányokat. Keressenek pénzt. Anna tizenhatéves és már tavaly elfogta egy razzia. Amikor még csak tizenötéves volt. Nemibeteg. Kórház. Aztán felgyógyult. Aki a mezők liliomát ruházza és az ég madarait eteti, más irányban volt elfoglalva és Annácska nem kapott munkát. Haza nem mehet, egy tömegszálláson alszik. Nappal reszket, reszket, hogy megint razzia kezére kerülhet. Időnként kilesi, hogy mikor nincs otthon a mostoha: beszökik az apjához, megcsókolja a részeg öreget és apai beleegyezést kér, hogy annak rendje és módja szerint könyvecskét váltson a rendőrségtől, amely könyvecske ehhez az iparhoz, amelyből Anna el akarja magát tartani, okvetlenül megköveteltetik.

Második felvonás. A rendőrségen vagyunk. A kis Anna kérését igazán nem tehet teljesiteni. Hogy a rendőrség asszisztáljon ahhoz, hogy egy tizenhatesztendős gyermekleány a testét árulhassa a Wiener Messén? Meg kell menteni Jug Annát az elzülléstől. „Itt maradsz kis leány, nálunk, mondja a szelid rendőrbácsi — majd a javitóban kitisztulsz. — És erre Jug Annát becsukják egy cellába, ahol már három,

Renaissance Bar
(Dukesz Bar) I., Singerstraße 9
Egyetlen magyar mulató
Legjobb cigány-zenekar
Minden hétfőn és csütörtökön
Kedélyes Renaissance-estély

hasonló angyal várja. Összedugják borzas fejecskéjüket.

— Inkább meghalok — mondja Anna.

A három kis vadóc, a három Jug Anna, mint komoly, együttérző szavazóbírák, a halál mellett szavaznak. Az egyik lepedőből csíkokat tépnek. Hat kis fagyos kéz fonja a kötelet. Anna elbucsúzik jó barátnőitől. A legkisebb segíti fejét a hurokba, a másik kettő ágyaikon ülve nézi a kivégzést. Jön a rendőr és levágja a kötéletet: Jug Anna halott.

Az ujságok lármáznak. Az öreg Jug kivételesen még reszegebbre itta le magát. A mostoha veri Anna kis testvérét a 14 éves Hildát, mert nem surolta fel a konyhát. A bankdirektornek okkal el vannak keseredve: „Képzelje, a sztrajk miatt a férjemnek kell fűteni . . .“ Jug Anna lelke felszállott az egbe. Hogy ott mi történik vele? Ezt csak találgatni lehet. Beteszik a mennyei Luisenheimba? Megadják-e neki a kért könyvecskét? Avagy az égben az ilyesmire nincs szükség? Nem ismerjük az égi rendet. A földi rend, látjuk, irtóztató. Jug Anna könyörögj értünk! *H. J.*

Takarékkorona és az emigráció likvidálása

Emigráns-körökben néhány nap óta egy vérfagyasztó elbeszélés kering. Történet, amely alkalmas arra, hogy minden reményt elfagyasszon az ajkakon és pokhalóval vonjon be minden hősi csillogást. Mivel verbeli bécsi emigráns a történet hőse, nem lehet tudni, hogy mennyi az igazság a dologban, de a logikai következtetések, melyek belőle folynak, szilárdan állanak, mint a dollár Becsben.

*

Dr. V. T. bécsi emigráns elhatározta, hogy hazamegy Budapestre. Ő a maga részéről eleget tett hazafias emigránsi kötelességeinek, kibújtott és kimulatott négy esztendőt Bécsben, de most már éppen eleg volt. Ő megy haza Budapestre.

A bécsi magyar követségen, ahol még nagyon megbecsülik az emigránst — hiszen az emigráció ad politikai jelentőséget ennek a dönös utlevélhivatalnak — dr. V. T. nem kapott szabályos utlevelet. Kaphatott volna azt is, de dr. V. T. akkurátos ember és hangos önérzettel mondta be az utlevélkérelmet megszövegező irodatisztnek:

— Én, kérem, emigráns vagyok.

Ilyenformán dr. V. T. csak úgynevezett utazási bizonylattal a zsebében lépte át a magyar vám- és politikai határt Bécs-Ostbahnhofon, ahol a gyorsvonati utasok a magyar állami közegek hivatali ténykedése folytán, joggal magyar területre lépnek. A detektívek beírták, lepecsételték a fehér utlevelet, csak úgy szokásból megnézték a fényképet és a következő pillanatban a mögötte álló utas már tasziitotta előre dr. V. T. urat.

A vonaton nem történt semmi nevezetes. Vagy hatszor vizsgáztak pongyászt, utlevelet különféle magyar katonák és emigránstársunk szíve mindannyiszor megremegett. De ezek a katonatelék inkább énekesek, mint vérszomjasnak látszottak és rongyos, foltos ruhájuk — ellentétben az osztrák csendőrök jólvasalt, barna uniformisával — bizony paranyi respektust sem parancsolt. Komárom és Bicske közt mégegyszer néztek a passzusokat és a kiállító pofacsontu civil, aki ezt a vizsgálatot végrehajtotta, udvariasan szólt dr. V. T.-hez:

— Ugyebár, doktor ur, elvesztette odakint az utlevelet? Vagy ellopták? Hja, sok az enyveskezu gazember arra felé, ahol pénz van.

— Emigránstársunknak már a torkán volt a hősi vallomás, hogy „nem oda Buda, nem loptak el tőlem semmit, csak éppen hogy emigráns vagyok“, de nem engedte az ajkára jutni ezt a vallomást. Vele szemben a kupéban ugyanis két dundi pesti asszony ült, akikkel az egész uton csevegett és akik hálából Götzendorftól Budabicskéig a legzamatosabb vadlikat mutatták neki selyemharisnyában és azon felül. Hogy ő ezt a négy tömör vádlit zavarba hozza és elvaditsa a helyén nem való vallomással? Nem, erre lesz idő Pesten is!

Délután megérkezett Pestre. A szíve össze facsarodott, milyen kopott, kiéhezett, rongyos, elhanyagolt körülötte minden, a vasuti hordártól kezdve a Rákóczi-uton át a szállodai szobáig. Megmosdott, a kávéházban ivott egy feketét és aztán elment a Koháry-utcába. Ott van az ügyészség.

— A főügyész urat keresem — mondta a börtönőrnek a kapuban.

— A méltóságos elnök ur most nincs itt, csak a soros ügyész ur.

— Hát kérem a soros ügyész urat.

— Tessen csak felfáradni, nagyságos uram, első emelet, balra a negyedik ajtó.

Olyan mély reverenciával mondta a nagyságos uramat, hogy dr. V. T.-nek a szivébe nyilallott. Ki tudja, mikor hallja megint ezt a megszólítást. Egy óra mulva talán már „te büdös komanus emigrácsi“ lesz a megszólítása. Meghatottságában átadott egyet a magával hozott osztrák médiákból a börtönőrnek. Annak szinte könny szökött a szemébe. Egy ilyen finom szivar!

A soros ügyész, első emelet, negyedik ajtó, görnyedt és korán kopaszodott, pápaszemes, ösztövér fiatalember volt. Füles bögréből teát ivott, hozzá két karaj fekete kenyér szolgáltatta a kiséretet.

— Mivel szolgálhatok?

— Dr. V. T. vagyok, most jöttem Bécsből, ahol négy évig emigráns voltam. A kommün alatt . . .

A savanyu ügyész édeskésen mosolygott:

— Kedves doktor ur, nem vagyok illetékes. Méltóztassék talán holnap, az elnök urnál kihallgatáson jelentkezni.

— De kérem, én nem szeretném magamat meglepő kellemetlenségeknek, kitenni a városban.

A pápaszemes sovány megkönnyebbülten lélegzett fel:

— Ne tessék tartani semmitől. Ha netalán bárki molesztálná, amit különben nem hiszek, hivatkozzék csak nyugodtan reám. Ajánlom magamat.

Dr. V. T. kissé szédülve bokázott kifelé. A dolog némileg másképp folyt le, mint ahogy képzelte. A délutánt és estét tehát azzal töltötte, hogy sorra látogatta a rokonait. Nagy gaudiummal, majdnem hogy lovasbandériummal fogadták mindenütt, a legrégibb kompótok kerültek elő a spájzokból a tiszteletére. A fiatal leányok, asszonyok nem győzték az elragadtatást:

— Hogy milyen nagyszerüen néz ki! Hogy milyen elegáns! Nézd, Lici, milyen cuki a nyakkendője! Hja, mindjárt meglátni a világvárost valakin!

Dr. V. T. ugyis, mint emigráns, ugyis, mint szentimentális kebel, egyszerre nagyon melegnek érezte maga körül a világot. Mint Gulliver törpék közt, olybá tünt fel önmagának. Ahová ment, valami csodás nimbusz vette körül. Ez szólt a ruhájának, annak, hogy Bécsben megtanult orditás nélkül, halkan beszélni, szólt a nyugodtságának és nem utol ó sorban az emigráns-voltának. Nagybácsik és stupid unokafivérek sokat seitetően rittyentettek a szemükkel és nagy elégtétellel mondták:

— Nagy Vince biztosan bejön a pótválasztáson, hehehe. Ezt nagyon jól csinálátok!

Másnap reggel dr. V. T. már féltiz órakor az ügyészségen volt. Mit mondjam el részletesen a dolgot? Féltiztől félegyig az összes ügyészségi titkárok, ügyészek, főügyészek és ügyészségi elnökök szobáit bejárta, mindenütt elkezdte a mondókáját, hogy ő körözött emigráns, a kommün alatt ez és ez volt, de most hazajött és kéri, hogy folytassák le ellene az eljárást. Mindenünnen elküldték azzal, hogy ott nem illetékesek, talán a szomszéd szobában. A végén dr. V. T. már dühbe jött és hangosan ordította a körözőlevele számát, azt, hogy ő emigráns és hogy ellene indítsák már meg az eljárást, fogják le, kötözzék meg, vessék börtönbe, mert ő vezekelni és leszámolni akar. Mert vagy van rend ebben az országban, vagy nincs, ő majd megmutatja!

Hiába volt minden. Eleinte csititották, aztán kezdtek gorombák lenni. S háromnegyed egy órakor ugy dobták ki a Koháry-utcából, mint egy alkalmatlan koldust.

— Hagyjon bennünket békében az ur! Ki fog ilyen régi dolgokkal törődni, aktákat előkeresni? Elég bajunk van nekünk, majd még ezt is a nyakunkba vesszük! Tessék kérem már békében hagyni benünnket!

Két hétig szédült dr. V. T. attól, amit látott és attól, ami nem történt meg vele. A rémes éhségtől, kopottságtol, ami körülötte megnyijvánult és attól, hogy a kutya sem merte megugatni, nem hogy rendőrség vagy más hatóság érdeklődött volna iránta. S két hét mulva két esztendőre kiállitott szabályos magyar utlevéllel, melyet százezer koronáért, huszonnégy órán belül szerzett meg az öccse, visszajött Becsbe. Boldogan, mint, ahogy a vőlegény tér meg menyasszonyahoz, hogy egy klasszikus zsoltárt idezzünk. Menekült Pestről, négyéves álmainak eszményképéről, menekült a piszokból, a sivár nyomorból, éhségtől kopogó szemü emberek közül, a reménytelen, kilátástalan, forgalomnélküli, üzlettelen városból, ahol szazezer magyar koronáért, (akkor még száztizezer osztrák) az egész rendőrségi apparátust meg lehet vásárolni, priuszostul, bünügyi nyilvántartásostul, főkapitányhelyettestül együtt, akinek az aláirása ott diszeleg a szabálytalanul kapott szabályos utlevélen. Száztizezer osztrák koronáért: melyik emigráns magyar rikkancs nem keres meg ennyit naponta?

*

Eddig a történet, amely ezen a ponton már átmegy az elmélkedésbe. E sorok irója nagyon komolyan és alaposan hajlandó hinni, hogy az emigráció létének és üldöztetésének ügye is, mint annyi egyéb, csak pénzkérdés. Amig az az ország, melyben emigrálunk, szegény és egyre lejjebb csuszó ország volt, az egész állami apparátust amely bennünket üldözött, a jómoduak fölénye s ama szent meggyőződése hajtotta, hogy minden szegény csavargó gazember és hogy minden gazember szegény csavargó. Rongyos, koldus, emigráns, börtöntöltelék — ez mind egy gondolatkör, egyetlen lánckarika. A szalonnapofázók megvetése a népkonyhai leveskanalazók iránt.

Ma a helyzet megváltozott. Nem tegnap óta, nem kizárólag ama hétfő óta, amelyen a magyar korona Bécsben kezdett csak osztrák filléreket érni. A változás fokozatosan és lassan történt, de egyenes arányban a magyar korona lecsuszásával.

Két hónap mulva egy uj Fellner ki fogja mutatni, hogy a bécsi emigráció visszavándorlása az ország elsőrendü financiális érdeke s alkalmas arra, hogy a fizetési mérleget tetemesen megjavitsa. S már hallom májusban Váryt, amint a Keleti-pályaudvarra berobogó bécsi különvonat előtt, leemelt kalappal üdvözli a nyugat felől érkező aranyszinü napot.

Kovács István

Beszélgetés Peidl Gyulával londoni utjáról

Az eredményről a magyar szociáldemokrata pártnak fog beszàmolni — Találkozás Károlyival

A magyar kormány kétségbeesett erőfeszitéseket tesz abban az irányban, hogy Peidl Gyula, Garami Ernő és Vámbéry Rusztem londoni utjának jelentőségét lekicsinyelje. Nem igen érdemes figyelmet pazarolni Bethlenéknek erre a verejtékes igyekezetére, mert hiszen, akik csak egy kevéssé informáltak a nemzetközi viszonylatokról, azok teljesen tisztában vannak a szociálista vezérek londoni tárgyalásainak nagy horderejével. Mi kezdettől fogva óva intettünk mindenkit attól, hogy ehhez az uthoz tulzottan vérmes reményeket füzzön és ma is csak azt mondhatjuk, hogy csalódni fognak azok, akik arra számitanak, hogy az angol munkáskormány most hirtelen el fogja csapni Horthyékat. Erről egyáltalában nincsen szó, ellenben a dolgok alapos ismeretében állithatjuk, hogy a szociáldemokrata vezérek londoni tanácskozása elérte azt a célt, amit maga elé tüzött és valamiként nincsen jogosultsága a tulfütött reménykedéseknek, azonképpen semmi ok nincsen a pesszimizmusra, a csüggedésre sem. A szociáldemokrata párt vezető férfiai kötelességszerü hüséggel és becsületességgel végezték el a maguk felvilágositó munkáját és ennek a munkának reálisan várható eredményei nem fognak elmaradni.

Peidl Gyula kedden este érkezett vissza Londonból Bécsbe és innen csütörtökön utazott tovább Budapestre. „Az Ember“ munkatársa fölkereste a magyarországi szociáldemokrata párt vezérét és megkérte arra, hogy mondja el londoni utjáról azt, amit nehéz és kényes helyzetében a félreértetés veszedelme nélkül elmondhat. Mi magunk is azon az állásponton voltunk, hogy nem kivánjuk Peidl Gyula amugy is nehéz helyzetét sulyosbitani és nem akarunk tápot adni a kurzusbérencek vad, denunciáló hazudozásainak és ezért csak olyan nyilatkozatot kértünk tőle, amit közvetlen Budapestre való elutazása előtt megtehet. Peidl Gyula a következő nyilatkozatot tette „Az Ember“ számára:

— Engem a magyarországi szociáldemokrata párt delegált arra a feladatra, hogy kiutazzam Londonba, angol elvtársaimmal való barátságos megbeszélésekre. Természetes tehát, hogy londoni tárgyalásaim lefolyásáról és azok eredményéről otthon pártomnak fogok teljes részletességgel beszámolni. Mielőtt ezt megtenném, nem óhajtok itt Bécsben semmilyen irányban nyilatkozni, aminthogy nem vállalok közösséget a nevemmel és utazásommal kapcsolatban ugy a hazai, mint a külföldi lapokban idáig megjelent különböző fantasztikus közleményekkel és nyilatkozatokkal. Annyit mondhatok csupán — amit közvetlen londoni utam előtt „Az Ember“ számára tett nyilatkozatomban is hangsulyoztam — hogy, akik a mi utunkat indokolatlan, tulzott várakozással kisérték, azok csalódni fognak. Azt talán felesleges is emlitenem, hogy az angol munkáspárt vezető férfiai, akikkel érintkeztünk, a legszivélyesebben és a legmelegebb barátsággal fogadtak bennünket. Tárgyalásaink lefolyásáról — ismétlem — odahaza a szociáldemokrata pártnak fogok beszámolni.

— Valamit azonban megirhat a lapjában — folytatta tovább elbeszélését Peidl — és ez a következő: Alig három órai londoni tartózkodás után, egy autóbusz tetején, véletlenül találkoztunk — Károlyi Mihállyal és a feleségével. Ha mérlegelni akarja ennek a véletlennek egész rendkivüliségét, akkor meg kell gondolnia, hogy London körülbelül akkora népességü város, mint a jelenlegi, megcsonkitott Magyarország. Az utcákon hihetetlen forgalom, ezrével rohannak az autóbuszok, amelyekben körülbelül ötven ember fér el és ezeknek a fele az autóbusz belsejében, fele pedig a tetején helyezkedik el. Mi hárman, Garami, Vámbéry és én merő kiváncsiságból, az autóbusz tetejére kapaszkodtunk fel és alig mentünk néhány állomást, mikor Garami egyszerre csak hátrafordult, mert magyar beszédet hallott. Legnagyobb meglepetésünkre, Károlyi Mihályt és feleségét láttuk magunk előtt. Nagyon megörültünk ennek a csudálatos véletlennek és körülbelül öt esztendő óta először, szivélyesen üdvözöltük egymást. Mégis csak furcsa játéka a véletlennek, hogy egy ilyen roppant városban, alig három órai ottartózkodás után, ugyanazon az utvonalon, annyi sok ezer autóbusz közül, ugyanarra szálljon fel az a néhány magyar ember, akik valamikor közös célokért, közös erővel küzdöttek, sőt egy kormány miniszterei voltak. Károlyi a beszélgetés során közölte velünk, hogy éppen a napokban előadást fog tartani. Elmentünk Károlyi előadására, amelyet zsufolt terem lelkes angol közönsége hallgatott végig . . Meg kell állapitanom, hogy Károlyinak egészen rendkivüli sikere volt, az előadását mindvégig nagy figyelemmel hallgatták és gyakran szakitotta félbe dörgő taps és a végén is hosszan és melegen ünnepelték.

— Mindössze ez az — végezte szavait Peidl Gyula — amit londoni élményeimből elmondhatok s Ön meg fogja érteni, hogy nekem otthon saját pártfórumom előtt kell majd részletesen mindenről nyilatkoznom.

Ezzel ért véget Peidl Gyulával folytatott beszélgetésünk és mi igazán meg tudjuk érteni, hogy valaki, akit olyan alávalóan megrágalmaztak távollétében, Magyarországba való visszatérése előtt, óvatos a nyilatkozat-tételeiben. Igy is a legnagyobb aggodalommal kisérjük innen, a biztos Közép európából a magyar vadon felé igyekvő Peidl Gyula sorsát . . .

Mi történik Pesten?

Pánik és rémület a magyar fővárosban

A magyar korona katasztrófális zuhanása *rettenetes pánikot* idézett elő a magyar fővárosban. A változatlanul üzemben lévő cenzura gondosan vigyáz arra, hogy Budapestről igaz hirek lehetőleg ne kerüljenek ki a külföldre. Budapestről Bécsbe érkező utasok ellenben a legképtelenebb *rémhireket* beszélik a magyar főváros népének leirhatatlan kétségbeeséséről. A pénz ugyszólván teljesen elértéktelenedett és a kereskedők *egymásután zárják be üzleteiket* és ma már nemcsak, hogy hihetetlen árak gyötrik a szerencsétlen pestieket, de a legtöbb helyen magyar valututáért már egyáltalán ki sem akarják szolgálni az embereket. Allitólag napirenden vannak Pesten *a tüntető felvonulások* és elképzelhetlen az emberek nyomora és kétségbeesése. Válságos napokat él a magyar főváros és a vidékről hasonló kritikus hirek érkeznek. Többször elterjedt már a *kormány lemondásának hire* is, sőt *véres tüntetések* rémhirét is szinte naponként, terjesztették az utolsó héten, anélkül, hogy az beigazolódott volna.

Szombaton este az a rémhir terjedt el a fővárosban, hogy *a külvárosok hiéhezett és lerongyolt lakossága a Belváros felé közeledik, hogy a fényes és megrakott, kirakatokat kifoszza.* Ez a hir szerencsére nem bizonyult valónak: a külvárosok lakossága szombaton este is szegényes vackaiban dühöngött azon az elviselhetetlen állapoton, amelyet el kell szenvednie. A rémhir — irja a „Népszava" — amint a rendőrségen megállapitották, egy belvárosi kereskedő fantáziájából származott. Ez a kereskedő bizonyára legjobban ismeri a fajtáját, mert az, amit egyes kereskedők manapság mivelnek, valóban *kihivhatja a dolgozó nép* elkeseredését. A kereskedők akkor, amikor a zürichi jegyzés hónapokig 3-at mutatott, már 1.80-nal kalkulálták és adták el áruikat, amikor pedig — a pénzügyminiszter bejelentése nyomán 2-re csökkent a korona, a kereskedők hihetetlen és jogosulatlan arányokban emelték az árakat, holott hónapokkal előbb a 2-es koronához igazitották portékájuk árait. Az utóbbi napokban a korona külföldi értékelése ismét csökkent. Erre a kereskedők náluk is szokatlan fürgeséggel és hallatlan arányokban stájgeroltak. Most nem megyünk bele annak a vizsgálatába, hogy az árak óráról-órára való emelése mennyire jogos, csak leszögezzük azt a tényt, hogy amig a munkásság teljesen lerongyolódott és még a napi táplálékot sem keresi meg, addig az árubirtokosok föltünő módon gyarapodnak és a raktárak értéke napról-napra nő. Mindezt a tények igazolják és ezért meg lehet érteni azt a szorongást, amellyel a belvárosi kereskedő föllármázta az üzleti világ embereit.

Budapest képe lesujtó látványt nyujt és mindenki *nagy események és döntő fordulatok bekövetkezését jósolja.* A magyar pénz ijesztő elértéktelenedése végzetesen kritikussá érlelte a helyzetet és olyan ma Budapest képe, mintha *ostromállapotban* volna a magyar főváros. Este fokozott rémület szállja meg az embereket és mindenki attól tart, hogy valami rettenetes szerencsétlenségre fog ébredni. Vannak, akik a magyar gazdasági élet teljes lezülléséből *Gömbösék fajvédő gyilkosainak hirtelen uralomrajutására következtetnek.* Ettől reszket Budapesten minden jóérzésű ember. Ki tudja, mit hoz a holnap?

Az „Ember" telefonszáma: 82-3-13

(* Perzsa szőnyegek
Vagy választék legfinomabb szőnyegekben. — Közvetlen behozatal Perzsiából. — Vámszabad raktár a Hauptzollamtnál
Naghi Fathalioff
Wien, I., Bäckerstraße 2

Emlékezések Neutráliából

III.

Károlyi Bernben

Ha 1917 novemberében Károlyit ugy vártam Bernbe, mint a Messiást, védelmemre szolgálhat, hogy nem egyedül én vártam őt igy.

A békepapolók nemzetközi gyülése, melynek érdeket Erzberger részvételén kivül kizárólag Károlyi jelenléte adott, a gróf svájci utazásának nem inditó oka hanem csak kerete volt. Ő maga — bár akaratlanul —, mintegy alláhuzta e tényt késése által, mit magán-ok (fia születése) okozott. Mikor Károlyi megérkezett, valójában a gyülés java már lefolyt s igazán oly siralmas, oly impotens volt ezeknek a felemás és hazabeszélő békebarátoknak a zsinatja; olyannyira óvakodtak mindnyájan valamit mondani, ami odahaza a „szent háboru" meg a „várbéke" őrjöngői között félreértésre adhatna netán alkalmat és olyannyira tudták maguk a szónokok, hogy szép beszédeiknek semminő pozitiv eredménye nemcsak nem lesz, de nem is lehet, hogy még a Bernerhof portása is tisztában volt avval, hogy a sokat emlegetett magyar gróf nem azért türi el a vámőrség és határkatonaság zaklatásait s nem azért hagyja ott beteg nejét s maszületett gyermekét, hogy aláirni segitse azt a meghozandó, mindenképpen körülklauzulált, senki által el nem olvasott és mitsem jelentő határozatot, mit pacifizmus örve alatt szerepelni szerető szobatudósok, féltehetségu politikai akarnokok és áldiplomaták verejtékeztek össze egy hetl rettegés között.

Minden elmuló nap több tizezer halottat jelentett ezidőben, három földrészen huszmillió embergép meredt egymásra a legszentebb gyilkolási szándékkal eltelve s ez a másféltucat derék férfiu, kik között Károlyin kivül még mutatóba sem akadt intéző politikus s kiknek ma már a nevükre sem emlékezem, elérkezettnek látták ez időt hogy elmondogassák egymásnak, miszerint a béke szebb berendezés, mint a háboru és hogy ha meg tudnának egyezni a hadakozó felek, akkor bizonyára le is tennék a fegyvert.

Az utolsó nap, mikor már Károlyi is jelen volt, emlékszem, mellette ültem a gyülésteremben. Valami *Quidde* nevü német professzor beszélt a szokott kottákból zengve a legszebb és legforradalmibb pacifizmust, mely mögül félhangon bár, de szakadatlanul kicsengett a *Leitmotiv* „az entente galád Umkreisungspolitik-ja által felldézett német védelmi háboru" és a honfiui elv, hogy az a megegyezéses béke csak olyan szabad hogy legyen, amelyben egy talpalattnyi földet és egy fillért se veszitsen az édes haza. Károlyi mozdulatlan arccal, példás türelemmel hallgatta a prelekciót s egyszer váratlanul azt mondja csendes-halkan, talán inkább [illegible] ámban, mint nekem: *„Ezért a badarságért ugyan nem kellett volna ennek a németnek Berlinből idáig utaznia. Hiszen tudnia kell, hogy elvesztettük mi ezt a háborut . . ."*

Hát mi tényleg nem hittük el Károlyiról, hogy „ezért a badarságért" érkezik közénk és valóban abban a délibábos tudatban éltünk, hogy a föld alatt dübörgő magyar forradalom most lell meg majd nyugati szövetségeseit.

Mondanom sem kell, hogy valamennyi német és osztrák-magyar kém, besugó és provokatör kettős napidijat kapott e berni napokban Károlyi kedvéért és hogy minden külföldi hirlapiró azt az utasitást hozta tarsolyában: *Beszéljen Carolival.* Akkor jött, mikor senkisem várta, késő este az utolsóelőtti napon, de a hirlaptudósitók bábeli kara mégis kordonban állott már a hotel kapujában, ahová szállt; teleülték a pályaudvart, mikor megérkezett és volt olyan élelmes kollegánk is, aki nagy titokban kiszaglászta a vonatot, elébe utazott rejtve Zürichig s csak ott álmélkodott el, hogy a Bernben bucsutlan hagyott kollegákat viszontlátja a zürichi pályaudvarnál: nekik is volt annyi sütnivalójuk. De mindannyiunkat lefőzött Blom Christian, a „Het Vaterland" kiküldött embere, aki már az osztrák határon tört be a gróf vasuti fülkéjébe félelmesen kiszegzett töltőtollal és adj' isten helyett vágta fejbe Károlyit az első kérdéssel:

— *„Lesz-e Magyarországon forradalom és mikor?"*

Mire Károlyi Mihály még rövidebben válaszolt:

— *„Hiszem és bizom benne, hogy nem lesz semmikor . . . !"*

És ezzel megadta az összes svájci nyilatkozatainak és tárgyalásainak a tenorját. Igaz, hogy már a következő intervjuban hangsulyozta, hogy ő „mindenkivel" beszélni fog: az entente zsurnalisztákkal mindenekelőtt de valójában nem nagyon beszélt velük. A mult irásaimban emlitett Ehrenswaerd grófhoz, a svéd követhez, magam kalauzoltam el Jászi kiséretében, nem tudom, mit beszélhettek, de a gróf a legközelebbi alkalommal, hogy kérdeztem e historikus esetről, csak annyit mondott, hogy csalódott Károlyiban. *„Il voit tout, il sent encore plus; il ne fera jamais rien."*

Igen: mindent látott és még többet megérzett. A lángész intiuciója lappangott benne . . . Csak, ugy véltem, ezeket a csodálatos, szinte emberfölötti megérzéseit nem tudta racionálisan kiaknázni. Soha végig nem ment a logikai soritesen és nem vonta le a végső konzekvenciákat.

Öltözködés közben s könnyedén, minden páthosz és készülődés nélkül adta tollamba azt az intervjut, melyre rosszakarók, gyanakodók, szókiforgatók egész oceánja lesett s mikor minden kifejezés-árnyalatot meg kellett fontolni la: másnap hét nyelyen ezer lap vette át a „Neue Züricher Zeitung"-ból e kijelentéseket. Egy betüt sem változtattam rajta, nem is lehetett volna. Helyén volt minden szó, pontosan azt fejezte ki, amit Károlyi mondani akart. Többi közt megláttta és kimondta már akkor, hogy az egész magyar probléma egy pontban kögithető: *a választói jog kérdésében.*

— *Az én meggyőződésem szerint az általános titkos választói jog Magyarországnak létkérdése: ez az egyetlen ut a demokratizálódás felé. Erre a demokratizálódásra pedig az országnak feltétlenül szüksége van, nemcsak a belbéke fenntarthatására, hanem külpolitikai szempontból is. Minden: a béke, a háboru liquidálása, a nemzetiségi kérdés ránk nézve a választói jogban rejlik; illetve csakis ezen az uton oldható meg.*

Ez volt az intervju bevezető szólama.

Mint a francia sajtó kommentárjai nagyon helyesen megállapitották: Károlyi nem taktikai kérdésként kezelte a választójogi posztulátumot: megérezte ennek világpolitikai jelentőségét. Azt remélte, hogy a választói jog légszelep lehet a fenyegető forradalom elkerülésére. A lövészárkok szavazata meghozta volna azt a parlamentet, mely békét köt és mely megadja a harcolók jogát.

Mindez, ami akkor igaz volt, ma változatlanul igaz. Horthymagyarország likvidálására nem kellene más ma sem, mint az általános, titkos választói jog Bethlen, mikor Kaposvárott „demokratizálódásról" meg „agrárdemokráciáról" tartott beszédet: ezt a kérdést óva kerülte. Pedig Bethlen és Károlyi demokratikus recipéit akarva sem lehetne markánsabb tömörséggel jellemezni, mint a két gróf e nyilatkozata által:

Károlyi Bernben 917-ben: *A demokrácia egyetlen utja az általános titkos választói jog: a parlamentarizmusnak a legszélesebb néprétegeken kell nyugodnia.*

Bethlen Kaposvaroit 1924-ben: *A demokratizálódás szögesen kell hogy ellenkezzék az októbristák módszerével: mindenekelőtt a főrendiházat kell visszaállitani.*

. . . Tizesztendős megszakitatlan külföldi tartózkodás után, kivetve minden magyar pártok, hirlapok és tülekedések köréből, mindőn — inkább a magam, mint az esetleges olvasó számára — leirom ez emlékező jegyzéseket, egyként csillagképeken és világrendeken messze tuleső távlatnak érzek multat és jelent, Bern és Kaposvári, Bethlent és Károlyit. A távlat közeliti egymáshoz e minden dimenziókban elütő két férfit: Mindkettő vezető államférfia a mikroszkopikus magyar kozmosznak, mindkettő ugy tudja, hogy az országért dolgozik s hogy az ország egyes-egyedül az ő eszméit követve élhet s boldogulhat. Nem vagyok hajlandó egyikket istennek, másikukat ördögnek látni. Amit egymásról rosszat mondanak: kölcsönös vélemény Én ugy látom, hogy mindketten hisznek a maguk igazában, csakhogy ez a két igazság, illetve már ennek az igaznak a kiinduló-pontja is két ellenkező póluson áll.

Bethlen hitének alapillére, hogy a magyar nép Eurazia utolsó, gyülevész kultur-képtelen söpredéke. Korcsok konglomerátuma, melyet további vérkeveredéstől ókorból vett fajvédőtörvényekkel és mesterséges gyülöletkorlátok emelése által kell megvédeni — minthogy meggyöngült vére az önvédelemre képtelen. A tehetségesebb semitát még iskoláiból is ki kell tiltani, ahogy Frimm-iskolákba sem vesznek fel munkaképes agyu fiut, nehogy hátraszoritsa a többieket. Egyetlen nép Atlantitenger és Uralhegység között, mely nem érett meg arra ezer éven át, hogy a választói jog eszközének használata által maga rendelkezzék a sorsa felett. Hozzászólást az államügyekhez, földbirtok birását, törvényhozói tiszt betöltését e romlott tömegnek csak selejtezett néhánya számára lehet engedni, s a demokráciát adagolva, evőkanalanként kell óvatosan beadni e korbács alá való pápuahadnak, melyről találóan mondotta a monarchista Bethlen előde, a monarchista Kollonich, hogy „jugis intolerans, sed libertatis incapax".

A kevésbbé reálpolitikus Károlyi ellenben hitt, sőt hisz ma is a magyar nép vitalitásában és kulturképességében. Mult és jövő fölött minden döntéseket magának az egész népnek véli adhatni kezébe: a magyar nép „fara da sé" . . .

E két ember homlokegyenest ellenkező politikája e homlokegyenest ellenkező alaphipotézisből indul ki: nem az én dolgom igazat tenni közöttük.

Bethlen Magyarországa anatémát mondott rám svájci, olasz, francia, angol polgári lapokban irott magyartárgyu cikkeim miatt. Nem elviselhetetlen e groteszk számüzetés: hisz az anyanyelvemen, e szent és örök kapcson kivül, igazán nem sok közösséget érzek velük, kik négy éven át császárok szövetségesei voltak nemzetek ellen s kiknek alapvető dogmájuk a „right or wrong: my country", ez a legemberietlenebb és leggyilkosabb szállóige. De igaztalannak, mert oktalan félreértésnek érzem ez anatémát, minthogy minden külföldi cikkemet a legteljesebb pártatlansággal irom és egyként távol tudom magam a küzdő felek mindegyikétől.

— De miért épen Magyarországról irja meg hát ezt a sok mindent?! — támadt rám Horthy berni követe. — Nézzen át, teszem azt Romániába: ne Svájchoz, Romániához hasonlitson bennünket . . . akkor fog irhatni igazat! (És csaknem szószerint ezt mondta egyizben a bécsi magyar követ is nekem.)

Ebben is van egy szemernyi igaz. A trianoni béke Magyarországot kétségkivül balkáni keretekbe szoritá: kérdés, jogosan-e? — Károlyi azt mondotta: *„A magyar Svájc"* — Bethlen diplomatája azt moncja: *„A magyar Románia".*

Eszem ágába sem jut, hogy biró lehetnék kettejük között s Károlyi Mihálynak adhatnék igazat.

Mert, istenem, mi is hát az a magyar nép? Mit tudom azt én, ki annyi éve külföldeken lakom! — A Kecskemét-körüli magyar puszták nemzeti géniuszát a szláv eredetü Petőfi Sándor jeleniti-e meg, vagy a fajmagyar Héjjas Iván-e? . . . én bizony nem tudom és talán senkisem tudhatja ma — de a jövendő ki fogja mutatni mulhatatlanul.

Hanem ha Bethlennek volna igaza; akkor *egész* igaza van, akkor Károlyi valóban végzetes, veszedelmes ember, mert más dolog felszabaditani bilincseiből s jogfosztottságából az elnyomott rabot s megint más a korcsfejü kannibált az idiótamenhely rácsai mögül szabadjára ereszteni.

Mikor Károlyi mellettem ült a berni hallban, hinni tudtam a magyar nép jövőjében, egész lelkemmel hittem Károlyinak és nem tudtam megérteni, hogy miért nem vonja le végső konzekvenciáit e hitnek. Bethlen ma ezt bizvást megbocsáthatja nekem, mert mostanság (rendszeresen járatom a „Pesti Hirlap"-ot) — ha olvasok a magyarországi közszellemről, mind gyakrabban elfog egy ösztönös érzés: Hátha inkább Bethlennek van igaza, ki nem veszi emberszámba a magyart?

Benedek Károly

Somogyi

Február 17-én volt négy esztendeje annak, hogy *Somogyi* Béla és *Bacsó* Béla mártirhatált haltak. Somogyi Béla és Bacsó Béla gyilkosai még ma is szabadlábon járnak, a fehér terrornak ez a szörnyüséges rémtette még mindig megtorlatlan. Budapest munkássága a tragédia négyesztendős évfordulóján elzarándokolt Somogyi Béla sirjához. Erről az impozáns és kegyeletességében megrázó munkásfölvonulásról a következő megható sorokat olvassuk a „Népszavá"-ban.

A gyilkos nem tudja, hogy galád tette mit mozgat. Csak megállitja a nemes szivek dobbanását, a különbek iránt;való állati dühvel csak gyilkol, „hazafias fölbuzdulásában" csak zsebreteszi az órát, az értéktárgyakat és nem tudja, nem látja, mint mozdul a titokzatos embererdő, a kioltott emberéletek körül hogy sorakozik a végtelen távol, hogy bevigye a történelembe a kegyeletet, a számonkérést . . .

Négy esztendő — és a gyász sötétebb, a kegyelet mélyebb, a veszteség fájóbb és a számonkérés erősebb. Négy esztendő, tengerszenvedés, sok vér és könny, de Somogyi, Bacsó mártiralakjai az idő távlatán keresztül az emlékezés friss fájdalmával, a veszteség régi döbbenetével és keserüségével és a számonkérés soha nem lankadó erejével idézi a fekete dátumot — négy esztendő . . .

A magyar munkásság vasárnap délután ujra kivonult mártirjainak sirjához. Immár negyedszer, de az első gyász enyhületlen fájdalmával, akit ez a tábor magához fogadott, örökké él . . . Csak egyetlen rövid üzenet ment szét és a tábor fölsorakozott. A szomoru, fázós, téli vasárnap délután megdobbant az utca. A gyárak, műhelyek népe zarándokutra kelt a Kerepesi-temetőbe. Férfiak, asszonyok, gyermekek kegyelettel telt szivüket vitték fölmutatni a sirok előtt. Jöttek ezren, tizezren, a vasárnapi pihenő csöndjében bezárultak a sivár proletárlakások és utrakelt a munka népe. Ment a sereg emlékezni és emlékeztetni . . .

Nehéz léptüktől dobbant az utca és a hatalmas tábor nema fölvonuiása harsogva, minden szónál erősebben hirdette a munkásszolidaritás végtelen erejét, hatalmát. Két órakor népesedni kezdtek a temető felé vivő utcák. A zarándokcsapatok mind sürübbek lettek. Először elöntötték a járdát, majd mindinkább terjeszkedve, az uttestet. A sarkokon rendőrök álltak, rendőrőrjáratok cirkáltak. És a tömegek jöttek, egyre jöttek, hangtalanul, szó alig esett. Hajlottan lépkedtek a fekete paloták alatt, csöndben zarándokoltak és a fázós utcák fölmelegedtek és a lépések doboltak a büvös szót — elvtárs . . .

Lám, itt vannak ők, akik négy esztendővel ezelőtt összeszoritott ajkakkal, könnyezve, levett kalappal kisérték a két koporsót, a szuronyerdő, a házak alól rájukmeredő gépfegyverek között. Akkor is csöndesek voltak, komorak, most is csöndesek. És a lépések most is azt dobolják: elvtárs . . .

Négy esztendő, egy egész világgal harcolva, tengernyit szenvedve, éhezőn, rongyosan, de ezernyi ellenség csattogó fogai között töretlen keményen, büszkén, lám, vonulnak ujra hitvallást tenni mártirjainak sirjához — lássátok, itt vagyunk, elvtársak, minket akartak elpusztitani a föld színéről és *mi éltünk és leszünk mindig, mert mi vagyunk a munka, az élet, a jövő — elvtárs . . .*

Ha jól akar enni, ugy csak a **SCHWARZ Restauratio-ba** menjen II., Rothensterngasse 31 **Magyar kereskedők találkozóhelye!**

Ramsay Macdonald

Történik egy sötét kis bécsi kávéházban. *Blau* mélyen elmerül a „Daily Mail“ tanulmányozásába. *Roth* megjelenik.

Roth: Blau! Mióta olvas maga angol ujságokat?

Blau: Mi az, hogy mióta? *Csak* a „Daily Mail“-t olvasom. Az angol politikát. Mit szól Macdonald Ramsayhoz?

Roth (kissé elmaradt a világtól): Mihez?

Blau: Az angol munkáskormányhoz.

Roth (semmit sem tud, de fején találja a szöget): Nem lesz az olyan veszedelmes.

Blau: Mi az, hogy nem lesz veszedelmes? Tudja maga, milyen makacs egy ember az a Macdonald! Hogy az hogy a talpán fog állani! Hogy az hogy ki fogja mutatni a foga fehérit! Csekélység! A Macdonald! Még hozzá Ramsay.

Roth: Mit örül ugy, maga buta zsidó? Szeretném tudni, mi haszna van magának abból, ha a Macdonald kimutatja a foga fehérit.

Blau: Hogy mi hasznom van? Először is esni fog az angol font.

Roth: Miért fog esni az angol font?

Blau: Mert még eddig ahány helyen munkáskormány volt, mindig esett a valuta. Azért orientálódom én most Anglia felé.

Roth: Ugy? — Látja barátom, ezért lesznek az emberek antiszemiták. Mert ha egyszer valahol tényleg van egy kis munkásmozgalom, akkor maga nem annak örül, hogy a világ végre kezd magához térni, hanem annak örül, hogy esni fognak a valuták. És mit akar maga egyáltalán Angliától? Van magának köze Angliához? Maga egy középeurópai zsidó, maga ne csináljon csatornántuli politikát. Maga maradjon a csatornában.

Blau: Miért? Az ember ott keres, ahol tud. És hol tud? Ahol konjunktura van.

Roth: Látja, ez a tévedés. Egy tisztességes zsidó, aki nem politizál, mindenütt keres. Mutasson nekem egy olyan konjunkturát, amiben én nem keresem betegre magamat. És miért? Mert én nem spekulálok se Lloyd Georgera, se Poincaréra, se Benesre, hanem a Julisüdre, a kávéra meg a rizsre. És ha minden józan zsidó igy gondolkoznék, akkor nem lenne antiszemitizmus.

Blau: Ebben nincs igaza, Roth bácsi. Máma aki keresni akar, oda megy, ahol a politikai helyzet kedvező. Ameddig lehetett, Bécsben dolgoztam, most Párisban voltam, tavasszal már Londonban leszek. Azért olvasom az angol lapokat.

Roth (nagy megvetéssel): A mai fiatalság. Az én időmben megbecsülte magát az ember, ült a helyén, amig vagyont szerzett és ha már mindenáron utazni akart, elment Karlsbadba a gyomra miatt. De Páris, meg London eszébe se jutott. És ameddig igy volt, addig megbecsülték a zsidókat. De most, mikor mindenki előtolakszik, nem csodálom, ha megutálnak minket. Azt hiszi, a Macdonald örülni fog, ha maga előretolakszik?

Blau (csodálkozva): *I* Tessék?

Roth: Azt hiszi örülni fog? Annak az embernek most tele van a feje tervekkel, az most nem ér rá semmire se. A Blau — gondolja magában — maradjon Bécsben, ő ott csinálja a dolgát, én itt csinálom a dolgomat, kiki ahogy tudja, száz esztendeig meglehetünk egymás mellett, Legföljebb, mondjuk, ujévkor, küld majd neki egy gratulációt, vagy purimkor a gyerekeinek egy kis süteményt. És azzal kész. De ha a Macdonald látja, hogy Blau nem nyugszik, hogy Blau már az első nap ráalapitja az üzleteit, hogy a Blau egy nehéz számitó ember, aki már meg is vette a londoni hajójegyet, ha látni fogja, hogy a Blaunak olyan sürgős az angol munkáskormány, hogy meg se várja, mi lesz, már pakkolja a kofferjét — mit gondol, mit fog ez a Macdonald mondani magáról? Egy tolakodó, szemtelen zsidó — fogja mondani — egy közismert uzsorás, egy erőszakos fráter, egy ember, aki sonkát eszik szombaton.

Blau: (közbevág) Nem igaz!

Roth: Ne beszéljen, láttam a kávéház ablakában. (Még hozzá az ablakba ül ki!) És azt hiszi, annyiban fog maradni a dolog? Azt hiszi, hogy a Macdonald egy uriember, aki megtartja magának a véleményét és hallgatni fog? Azt hiszi? Akkor nagyon téved. Ahogy én ismerem a Macdonaldot, az nem fog lakatot tenni a szájára és tudja, mi lesz? Az lesz, hogy egész London magukról fog beszélni és az emberek nem fogják tudni, mit akar a Macdonald magától. eddig sohe volt semmi bajuk egymással és most egy jó szót nem hallani a Blauról, a Macdonald szidja, mint a bokrot és akárkivel találkozik a Cityben, azt kérdezi tőle: nem látta Blau Ignácot? A kezem közé ne kerüljön az a fráter, mert lepofozom a bőrt az arcáról. És mondjuk az illető egy tisztességes ember és mentegetni próbálja magát, azt hiszi, a Macdonald szóhoz hagyja jutni? Mi? Maga még pártolja azt a csirkefogót? ordit a Macdonald; ugy, hogy az egész utca őt figyeli, azt a szélhámost, azt a tolvajt, akinek öt esztendőt kellett volna ülni? Mondja meg neki, hogy ha sokat jár a pofája, majd előállok azzal a hamisitott csekkel . . .

Blau (idegesen): Az istenért . . .

Roth: fogja mondani a Macdonald. — Elhozta a fésüket?

Blau: Itt vannak a táskámban. Kétezer korona darabja.

Roth: Ezerötszáz koronánál többet nem adhatok értük. A Macdonald nem ismeri magát olyan jól, mint a Roth bácsi, mégse adna többet értük.

Blau: Ha igy jön az üzlettel . . .

Roth: Mit kell magának London! Tőlem több politikát tanulhat, mint a Macdonaldtól. — Hát a fésükben megegyeztünk. Mi? (Blau nem válaszol. Roth felveszi az ujságot.)

Blau; „Daly Maly“. Olvasson egy pár sort, kiváncsi vagyok, hogy hangzik az angol nyelv.

Blau: (olvas).

Roth (elégedetten): Szép nyelv. Egészen ugy hangzik, mint a héber.

Németh Andor.

Egy kurzushirlapiró portréja

Kicsoda Nógrádi Gyula?

Budapesten, a keresztény kurzus kezdetén nagy szerepet játszott *Nógrádi* Gyula nevü hirlapiró, aki a legszélsőbb uszitás álláspontjára helyezkedett *és minden kommunista, minden szociálista, minden munkás és minden zsidó kiirtását követelte.* Nógrádi Nagyváradról került fel Budapestre és ott azt hirdette magáról, hogy őt előbb a kommunisták, majd a megszálló románok halálra itélték és mint megmenekült mártir, a proletárdiktatura minden szereplője ellen irgalmatlan itélkezést sürgetett. A kurzuslapok hasábjain éppen ugy lázitott Nógrádi, mint keresztényszociálista népgyüléseken. Később „Keletmagyarország“ cimmel irredenta lapot alapitott, amelyben tovább folytatta bujtogatásait és ennek a lapnak 1921. évi, szeptember 12.-i számában *Szemerényi* Lajos békéscsabai lelkészről azt állitotta, hogy a románok bérence volt és különböző szörnyüségeket követett el. Az üldözött Szemerényi sajtópört inditott Nógrádi ellen, aki ma is kedvenc gyermeke a kurzusnak és akit a budapesti törvényszék *Töreky* Géza dr. kuriai biró elnöklete alatt müködő tanácsa *a napokban fölmentett* a rágalmazás vádja alól, mert Nógrádi ur el tudta hitetni a kurzusbirákkal, hogy őt a románok életfogytiglani kényszermunkára, sőt halálra itélték. A fölmentő itélet könnyen végzetes lehet a lelketlenül üldözött Szemerényi lelkészre, aki ellen *most hivatalból indul meg a bünvádi eljárás hazaárulás cimén.* Nógrádi ur pedig ismét a honmentő glóriájával jár körül Budapest utcáin.

Nem tartjuk ugyan jelentékeny férfiunak ezt a Nógrádit, de mert féktelen uszitásaival még mindig szerencsétlenségbe tud sodorni boldogtalan existenciákat, ennélfogva közérdekü kötelességünknek tartjuk, hogy *leleplezzük őt,* hogy bemutassuk, hogy *kicsoda is hát a keresztény sajtónak ez a páncélos vitéze.* Nógrádi urat eredeti családi nevén jobb időkben *Niedermannak* hivták. Niedermann Gyula egyébként őskeresztény, de sváb családból származik és Nagyváradon vette fel a Nógrádi-nevet és már Nógrádi Gyulának hivtak, amikor egy váradi zuglap hasábjain egy nem sikerült *zsarolás* fölött való felháborodásában *a halálba kergette Füchsl* nagyváradi bornagykereskedőt, akit perverz hajlamokkal vádolt meg. Nógrádi ezzel a véres és halálos zsarolásával lépett be a nagyváradi sajtóba és később különböző bünczselekmények konzekvenciája elől csak ugy tudott szabadulni, hogy családja elhelyezte *egy nagyváradi tébolydába* és miután ott konstatálták *beszámithatatlanságát,* a nagyváradi törvényszék megszüntette ellene a különböző eljárásokat, amire a tébolydából ismét, átlépett a sajtóterületre. Történt azután, hogy kitört a proletárdiktatura, amely a többek között Nógrádi Gyula nagyváradi zuglapját is beszüntette. Ekkor Nógrádi a következő sajátkezü levelet irta *Göndör* Ferenchez, a sajtódirektórium elnökéhez:

„KÖZÉRDEK“
szerkesztősége, kiadóhivatala
és nyomdája
Nagyváradon
Főszerkesztő: NÓGRÁDI GYULA

Kedves Feri Barátom!

Kérésem van Hozzád! Munkaalkalmat, kenyeret kérek Tőled. A proletárforradalom első napjaiban a helyi kormányzótanács beszüntette a hetilapok megjelenését s igy az én lapom sem jelenhetett meg pár hétig. Ez a szünetelés teljesen felemésztette az én ugynevezett „tőkémet“, mert a nyomdaszemélyzetet fizetnem kellett, bevételem az idő alatt semmi sem volt s most itt állok kenyér nélkül 16 évi harcos, becsületes ujságiráskodás után. Te tudod legjobban, hogy tollam sohasem volt megvehető portéka, hogy üldöztem a hatalmasok korrupcióját, amiért szenvedtem is eleget, de becsülettel küzdöttem, a szebb, tisztultabb jövőért, amelynek hajnalhasadását megérhettem. És most, abban a tisztult korban, melyért Te s én s még sokan, annyit verekedtünk és szenvedtünk, nekem nincs kenyerem, foglalkozásom.

Hogy itt Váradon kapjak valamelyik lapnál alkalmazást, arról szó — szerintem — nem is lehet, mert az ugynevezett polgári lapok egymásután meg fognak szünni; már a „Tiszántul“ meg is szünt. Csak arról lehetne szó, hogy a fővárosban, vagy a vidéken valamelyik *életképes* lapnál kapjak kondiciót. 1903 óta vagyok hivatásos ujságiró, mint azt Te is tudod. Ha lehetséges, Budapestre szeretnék inkább menni, mert ott laknak feleségemnek s nekem is a rokonaim.

Tudom, kedves Ferikém, hogy Te talpig Ember vagy s ezért fordulok Hozzád nyiltan, őszintén kérésemmel, hogy szerezz részemre munkaalkalmat. Te is tudod rólam, hogy ha Te volnál az én helyzetemben s én a Te pozitiódban, én is megtennék minden lehetőt Érted. Igen kérlek legyél szives, minél előbb gondoskodj rólam, mert igen komoly perceket élek.

Szivességedért előre is igaz baráti köszönetet mondva vagyok

igaz baráti szeretettel:

Nógrádi Gyula

Mindenekelőtt tisztázni akarjuk, hogy Nógrádi Gyulát erre a tolakodó, bizalmaskodó hangra nem igen jogositotta fel más, mint, hogy Göndör Ferenc őt a „Népszava“ hasábjain már évekkel

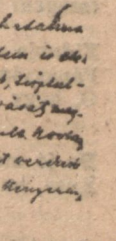

a proletárdiktatura előtt *leleplezte.* Ez azonban mellékes, a fontos csupán az, hogy Nógrádi Gyula a keresztény kurzus intranzigens publicistája, a kommün ugynevezett bünöseinek legkérlelhetetlenebb üldözője, legutóbb Szemerényi Lajos lelkész tönkretevője, *milyen lelkes kommunista volt,* aki mindenáron *el akart a kommünben helyezkedni* és aki a fent közölt sajátkezü levelében büszkén hivatkozik arra, hogy *„becsülettel küzdöttem a szebb, tisztultabb jövőért, amelynek hajnalhasadását megérhettem. És most abban a tisztult korban, amelyért Te s én és még sokan annyit verekedtünk és szenvedtünk“* . . . — irja tovább Nógrádi. Nos ez a *szebb és tisztultabb jövő* az ő hajnalhasadásával és a tisztult kor *ugyanaz a kommün, amelynek szereplőire később akasztófát sürgetett Nógrádi Gyula.* Csak azért klisiroztattuk le egyébként szószerint közölt levelének egy-két részletét, hogy le ne tagadhassa a saját kezeirását. Egyébként nem csodálkozunk, hogy a kurzus egyik leghabzóbbszáju uszitója ilyen foltos multra tekinthet vissza. Mind ilyen, csak közelebbről kell őket megnézni . . .

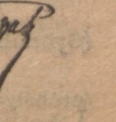

— **Magyarország — a Habsburgok Eldorádója.** Az egyik külföldi ujság seregszemlét tart a Habsburg-család tagjai felett. Az ujság szerint valamennyi volt főherceg és főhercegnő panaszkodik sorsára és különösen panaszkodnak, hogy birtokaikat elszedték. Csak a Magyarországon elő Habsburgok boldogok, ők egyetlen egy füszállal sem rövidültek meg. Meghagyták nekik a földet, a rangot. Igaz, hogy a Habsburg-királyt törvényesen is detronizálták, de ez nem feszélyezi a Habsburg-főhercegeket, hogy továbbra is élvezzék az uralkodócsaládhoz . .való tartozóságuk kiváltságait. Igaz, hogy a Habsburg család fejének vonatára lőttek, de már a fiatal Albrecht főhercegi tacskó ünnepélyes fogadtatására a debreceni pályaudvaron megjelentek a föispán vezetésével hivatalos személyek. Talán a Gotterhaltét is elhuzták Albrecht tiszteletére. Odavannak a nagy Habsburgimádatban, A „Nemzeti Ujság“ nagy betükkel szedett hirében jelenti, hogy Izabella elvesztette hosszu szőrü, sárga szinü borzebét. Az érmén, a kutyajegyére rá van vésve: Izabella főherzegnő, Uri-utca 20. Fogadjunk, hogy előbb fogják megtalálni Izabella kutyáját, mint a bombamerénylőket. Magyarországon még a Habsburg kutyáknak is aranydolguk van.

Brett Adolf
Tulajdonos és igazgató
Walfischg. 11 Telefon: 71-0-29
PAVILLON
Bécs legelőkelőbb és legszebb táncpalotája ★ Naponta 5 órai tea
Este souper ★ Elsőrangu táncattrakciók

„Az Ember“ előfizetési árai:

Egész évre:	Fél évre:	Negyed évre:
220.000 o. k.	110.000 o. k.	55.000 o. k.
110 cs. k.	55 cs. k.	28 cs. k.
550 lei	275 lei	140 lei
275 dinár	140 dinár	70 dinár
8 dollár	4 dollár	2 dollár
64 fr. frank	32 fr. frank	16 fr. frank

CAFÉ MADRID II. Praterstr. 76 Esténként OLÁH JENŐ cigányprimás és zenekara hangversenyez Minden csütörtökön reggel 3 óráig nyitva

HIREK

A kis dzsentleménak

Bemutató a pesti Dunaparti Szinházban

Igazgató Bethlen István. Rendező Kurzussy Szellem. Idő: Jelenkor.

Györki dr.:

(beszélni szeretne)
Tisztelt Ház!

Koszó Pista:

(szegedi illetőségü államtitkár)
Csönd! Ne pofázzék!
Kidobja a tisztelt Ház még,
Pápaszömes zsidó gyerök,
Ó, hogy a fene ögye mög!

Csontos bácsi:

De jé mongya Koszó Pista:
Kuss, ha eccer cocilista!

Kunapé:

(Györkihez)
Ne járjon a bagóleső,
Mer megváglak, hogy eleső.
Kotróggy arrább! Ne köhögj itt.

Elnök:

Rendreutasitom Györkit.

Egységes kar:

Szivünk a gyönyörtől felnyög:
Jaj, de pártatlan az elnök!
Londonyban sincs ilyen másik —
Éljen, éljen ő sokáig!

Györki dr.:

(megint beszélni akar)
Továbbá —

Elnök:

Hej, ne térjen el
A tárgytól, ha itt szót emel.

Csontos bácsi:

Akármennyi könyvet zabált,
Még se tudja a házszabállt.

Kunapé:

Hogy is tunná, hisz' a kába
Nem hozzánk járt iskolába.
Három butát, egy ostobat
Dehogy végzett!

Elnök:

(Györkihez) Mondja tovább!

Györki dr.:

(próbálgatja)
A mai kor —

Elnök:

Nem engedem!
Ha folytatja, leültetem.
A Kormányzó ur személye
Szent. Ajánlom, hogy kimélje.

Kar:

(az Elnök tiszteletére)
Jaj, de bölcs, de fájn ő kelme,
De páratlan, de lángelme!
Ki ne tapsolna hát neki?
Ó, hogy a fene egye ki! (Taps.)

Györki dr.:

Annyit szabad tán mondanom —

Kar.:

Ez rágalom! Ez rágalom!

Györki dr.

Kedvezményes részvényeket —

Kar:

Bizonyitson, a még lehet!

Györki dr.:

. . . fogadott el a Rakovszky.

Kar:

Kutya szoci, takarodsz ki!

Györki dr.:

Tán Rakovszky takarodjék?

Koszó:

Bizonyits vagy ütök, hogy még . . .

Györki dr.:

Itt az irás, tessék, tessék! . . .
(A bizonyitékokat leteszi a Ház asztalára.)

Rakovszky Iván:

No, ez mégis szemtelenség!
Az irás mondhat akármit:
Dzsentleménnél ez nem számit.
Irást csak zsidóval szemben
Lehet venni tekintetben,
Dzsentleménnel szemben ám nem
S én dzsentlemén vagyok. Ámen!

Kunapé:

Azok vagyunk mi is, pajti,
Nem is paraszt tücski-hajcski.

Csontos bácsi:

De még milyen csentlepények!
Urak vagyunk, nem szegények.

Patacsi:

Urnak kellenek részvények!

Sokoró:

És ha kapja, mért venné meg?

Rakovszky:

Jó, jó, de nem én kaptam ám,
Hanem még az öregapám!
Ősöm szellemében élvén,
Szent előttem minden részvény.
És tudják meg kicsik, nagyok,
Hogy én egy dzsentlemén vagyok,
Kinek minden szava mindég
Irásnál több bizonyiték.
És most titeket kérdelek,
Ó, egységes gentlemenek:

Ki rágalmaz, hazudik, ő! —
A dzsentlemén vagy a zsidó?

Kar:

Hát a zsidó! Persze, persze!
Hogy' van neki ennyi mersze?
Hogy' lehet az, hogy nem tisztelt
Egy ily puritán minisztert?
Hol az Elnök? Utasitsa
Aljas rágalmait vissza!

Györki dr.:

Hisz' irásos bizonyságom —

Elnök:

Kuss, mert ezt is hozzávágom.
Használja el egyéb másra:
Kisebb purifikálásra.

Kar:

Ejnye, be jó! Ejnye, be szép!
Ejnye, be bölcs ez a beszéd.
Zugjon tapsunk, zengjen dalunk
A zsidók kivételével
Csontos bá'val Kunapével,
Minden csentlepények vagyunk!
(Taps és függöny)

Csinom Palkó

— **Kecskemét!** Kecskemét tudja a stilust! Arrafelé az embereket is leszedik a müsorról, hat még a szindarabot, amit egy izraelita irt: Földes Imre, „Terike“ cimmel és már-már odacsempészte az alkotást a kecskeméti szinpadra. A mindenféle éber brigád azonban résen volt, a vigjátékot bemutatták, de játszani tovább már nem játszhatták, mert az egyéni akciósok egyszerüen *lepofozták a müvet a szinpadról.* A „keresztény nemzeti“ kultura nevében történt a hecc, állitólag az istenről vidámodik a darab nem magyaros alázatossággal. Isten látja Földes Imre lelkét, hogy ő ilyet nem csinált, de az apelláta nem használt, mert elbántak Kecskeméten már ártatlanabb emberekkel is. Pedig olyankor nem is vigjátékról, de *tragédiákról* volt szó.

— **Bihari Ákos halálára.** Szegény Bihari Ákos szinész az öreg Silbermann bácsinak, a becsületes váradi cselédszerzőnek fia, meghalt. Bihari Ákos a kerepesi temetőben diszsirhelyet kapott. A magyar passió-játék Jézus Krisztusát ő személyesitette, evégből felvette a szentkeresztséget. Az ilyesmi már sok zsidóval megtörtént. De Bihari Ákos a szinpadon kivül is tovább játszotta a szerepét és téves felfogásában a kongregációk ölébe vetette magát. Jézus Krisztus aki szintén zsidónak született, ezt nem tette volna. A kongregációkból indult ki a kereszténynek mondott kurzus. Bihari Ákos temetésére kivonultak a kongregációk. A Nemzeti Szinház nevében Hevesi Sándor igazgato bucsuztatta, aki szinten zs. volt, majd kongregációs testvér. A keresztény sajtó nevében Tóth László mondott istenhozzádot az Igazság, Munka és Hit harcosának. Nyugodj békében jó Silbermann Bihari Ákos: jó katholikus voltál, de rossz szinész . . .

— **A vád.** Dolovschiak Mihály ügyész ur elkészitette a vádiratát a bombamerénylők ügyében. A vád inditvány öt ébredő: Márffyt, Chriastit, Marosit és Radót vádolja, hogy Herczegh József, a kaszinó portásának segitségével a bombamerényletet elkövették; amelynek kilenc halálos áldozata volt Az indoklásban az ügyész megállapitja, hogy az Ébredők nemzetvedelmi osztálya a Sörhaz-utcában székelt és a fővezetők Héjjas Iván és Prónay Pál. Ezenkivül megalapitást nyert az is, hogy a nemzetvédelmi osztály 1922 március 2-án, a merény et előtt, Adorján Géza aláirasával utasitast adott ki, amellyel a „bajtársaknak“ megparancsolták, hogy „a tett propagandáját“ folytassák. A bajtársak folytatták is De az ügyeszi tudomány megállott Márffynal. Prónay, Héjjas és Adorján csak érintve vannak a vádiratban és a világért sem vádolva . . .

— **Tüz a zalaegerszegi internálótáborban.** A zalaegerszegi internálótáborban, amely mint kiáltó szégyen folt ég az országtestén, tüz támadt. Ezuttal már másodszor. Hét barak égett le, emberéletben nem esett kár. Az első tüzeset alkalmával több internáltat letartóztattak azzal a váddal terhelten, hogy ők gyujtották fel a tábort. A biróság azonban felmentette őket. Eddig még nem érkezett semmi hir, hogy most hány internált került letartóztatásba.

— **Párisi gyászjelentés.** A posta feketekeretes gyászjelentést hozott nekünk Párisból. Az alább szószerint leközölt gyászjelentés szomoru hiradás arról, hogy *Kovács* Miksának a magyarországi munkásmozgalom régi, derék harcosának, volt kaposvári szociáldemokrata párttitkárnak a felesége, *Hammerstorffer* Mária, Hammerstorffer osztrák szociálista képviselő leánya elhunyt. Kovács Miksa korán elhunyt hitvesét Párisban temették el a bujdosó magyarok nagy részvétele mellett. Másfélorás hosszu uton át ötszáz magyar bujdosó követte a koszorukkal beboritott egyszerü koporsót. A virágok közül kivált egy hatalmas, vörös szegfükből összerótt koszoru, amelynak széles, vörös szallagjan ez volt olvasható:

— *Elvtársnőnknek — A Párisi Magyar Munkások.*

A temetőben, a nyitott sirnál *Friedler* és *Zola* nevü magyar munkások bucsuztatták a halottat, majd a szakszervezetek magyar szekcióinak együttes dalárdája énekelt megindító gyászdalokat. Szomoru temetés volt ott a messzi párisi temetőben. Hadd örökitsük itt meg a bus francia gyászjelentést:

M

Vous êtes prié d'assister aux Convoi, et Enterrement de

Madame Max KOVACS
Née Marie HAMMERSTORFFER

décédée le 5 Février 1924, à l'âge de 27 ans, à l'Hopital St-Antoine Paris
Qui se feront le Dimanche 10 Février à 2 heures 1/2 très précises

On se réunira 23, Rue de Chaligny

Regrets!

De la part de
Monsieur Max KOVACS, son mari;
Monsieur et Madame HAMMERSTORFFER, ses père et mère;
Monsieur et Madame HOYER et leurs enfants,
Monsieur et Madame BALAS et leurs enfants,
Monsieur et Madame NEUFELD et leurs enfants,
ses soeurs, beaux-frères, belles-soeurs, neveux et nièces,
De ses cousins, cousines de toute la famille et ses nombreux amis

L'Inhumation aura lieu au Cimetière d'Ivry-Parisien

Moyens de Transport: Louvre-Montreuil — Champ de Mars-Porte de Vincennes Métro Station Reuilly

Pompes Funeb es-Gaston CAHEN. 90, Quai de la Râpée, Paris, Téléph., Diderot 25-18
R. du C 18610 84, Avenue J. Coutant. Ivry, T. 166

— **Ébredő tacskók botránya a Vigszinházban.** Az elmult szombaton este a Vigszinházban Karel *Capeknak,* a kiváló cseh irónak R. U. R. cimü érdekes darabja került szinre. Ezt az alkalmat a fajvédő lapok arra használták föl, hogy *botrányokozásra uszitsák* az ébredő tacskókat azért, mert a Vigszinházban *cseh* iró jut szóhoz. Megelégedéssel állapitjuk meg, hogy *ez a fajvédő háboritó botrányokozás siralmas kudarcba fulladt.* Amikor ugyanis a nézőtéren elhelyezett néhány egyetemi suhanc üvöltözni kezdett, hogy:

— *Nem türjük, hogy cseh darabot adjanak elő Magyarországon!* — akkor rendőrök es detektivek törtek rá a botránylhős kölykekre, akiket a Vigszinház vasbotokkal fölszerelt müszaki személyzete *alaposan elpáholt és szinte pár perc alatt, mint egy szálig kipofozták őket a szinházból.* Mi igazán nem vagyunk elfogultak a mai magyar rezsimjavára, de meg kell állapitanunk, hogy *egy liberális és radikális kormányzat idején sem lehetett volna alaposabban és energikusabban kipofozni* az ilyen müvészetzavaró elemeket, mint ahogy az ezuttal Budapesten megtörtént. Azért kell ezt nyomatékosan hangsulyoznunk, nehogy Csehszlovákiában *tuzó nacionalista* cseh és szlovák körök *ürügyül* használhassák fel ezt a jelentéktelen incidenst a magyar szinészettel szemben való *retorziós lépésekre. Retorzióra semmi ok és jog nincsen,* de ez igazán nem az ébredő svihákok érdeme, hanem azoké, a hatósági és szinházi tényezőké, akik a Vigszinház nézőterét megtisztitottak ezektől az elemektől és akik ezzel Capek irói szellemének megadták *a neki kijáró elégtételt.* Ezt az elégtételadást lelkesedéssel szentesitette a Vigszinház közönsége, amely *tüntető szeretettel tapsolt a cseh iró darabjának.*

— **A főhadnagy mint soffőr.** Budapestről jelentik: A Váci-uton egy teherautó haladt, amelynek egy főhadnagy volt a soffőrje. Egy kis fiu majd a kocsi alá került, mire az autó megállott. A főhadnagy revolvert rántott elő és a kis fiu fejére célzott. A golyó a fiucska feje mellett süvitett el és a közelben álló Németh Antal géplakatos jobb karjába hatolt.

— **Ady-ünnep Bécsben.** Már hirt adtunk rola, hogy Bécsben nagyszabásu Ady-emlekünnep készül. Az ünnepélyt március 9-én, vasárnap este fél 8 órakor fogják megtartani a Secessio nagytermében és a müsor a következőképpen fog végbemenni: 1. Ignotus megnyitója. 2. Anday Piroska, a Staatsoper tagja, Reinitz Béla Ady-dalait énekli, köztük a legujabb, eddig ismeretlen szerzeményeket, Reinitz zongorakiséretével. 3. Hatvany Lajos „Ady és a magyar jövendő“ cimü tanulmányat olvassa föl. 4. Beregi Oszkár Adyverseket szaval. 5. Anday Piroska Reinitz Ady-dalainak második csoportját énekeli el, Reinitz zongorakiséretével. A bécsi Ady-ünnepély iránt, melyre pesti vendégek is fognak erkezni, igen nagy az érdeklődés.

— **Bál után.** A Rókus-kórházban a napokban amputálták *Farkas* Balázs csongrádi cigányprimás lábát. Farkas Balázs huzta a csárdást a csongrádi halbálon. Egy gránatszilánk megsebesitette a lábát, vérmérgezést kapott, ugy hogy amputálni kellett. Állapota *válságos.* A „8 Órai Ujság“ cimü kormánylap irja, hogy Csongrád és Kecskemét vidékén az idén nem tartják meg az izr. nőegyleti bálokat. Nem kapnak cigányt. A cigány a harctérre is csak akkor ment, ha szuronnyal kényszeritették.

— **Hamis hir az eltünt Szántó Miklósról.** A „Népszava“-ban olvassuk: „A Népszavá“-ban annak idején megirtuk, hogy Szántó Miklós nyugalmazott államvasárpénztári igazgató december 23-án eltávozott Rózsa-utcai lakásáról és azóta *nyomaveszett.* Szántó eltünése nagy port vert fel, mert a felesége mindent elkövetett, hogy az eltünt férjét megtalálja. Szántóné Bécsből hipnotizőrt hozatott, akinek a segitségével szeretett volna férje nyomára bukkani. Megirtuk, hogy egy bécsi magyar lap szerint Szántót a Margit-köruti katonai fogházba vitték, ahol *ha á ra ité ték és az ité.etet végre is hajtották rajta.* A bécsi lapnak ez állitására a honvédelmi miniszter kijelentette, hogy az nem felel meg a valóságnak. Szántó eltünése most ismét foglalkoztatta a rendőrséget. Egy állami tisztviselő felesége értesitette a rendőrséget, hogy *névtelen levelet* kapott, amelyben azt irják, hogy Szántó Miklóst *egy ékszerészsegéd a Rózsa-utca 36. számu háztól számitott tizennyolcadik ház pincéjében meggyilkolta és kirabolta.* Szántót állitólag fejszecsapásokkal ölték meg, azután a pincében elrejtették. Detektivek mentek ki a jelzett helyre, átkutatták a pincét, *de semmi nyomat sem találták semmiféle bünténynek.* A detektivek végigjárták a Rózsa-utcai házakat egészen a Podmaniczky-uteáig, átkutatták minden ház pincéjét, *de sehol semmiféle nyomot nem találtak.* A rendőrség most a névtelen levelirót keresi.

— **Riadalom Tiszafüreden.** Borbély Géza nagybirtokos, a Horthy-család rokona meghalt. A temetésen megjelent Horthy Miklós kormányzó is. A temetésnek következő epizódjáról értesülünk az „Uj Nemzedék“-ből: „A temetési szertartást előttetlen módon, botrányos tüntetésre használták fel, ugyanis a község egyik házára a temetés napjan nem fekete, hanem vörös zászlót tüztek ki. A csendőrség természetesen a zászlót azonnal bevonatta. Az eljárás megindult a tüntetők ellen.“ Egy vörös zászló Tiszafüreden, amikor Horthy Miklós a faluban van. Remek!

— **„Hát aztán csak szorgalmasnak lenni!“** Mint egykor Mátyás király, Horthy Miklós, Magyarország kormányzója azonképen istápolója és barátja a müvészeteknek. Müértő kormányzónk van. Ez is valami. Horthy például eljár a képkiállitásra is. Megnézte a tárlatot, ahol a legkiválóbb, aranyérmekkel kitüntetett magyar festők állitottak ki festményeiket. Csók István, egyik legnevesebb magyar müvész csak egy vászonnal szerepelt. Horthynak bemutatják a müvészt. — Csak egy képe van? — kérdi a kormányzó. — Igen — felelte a müvész. — Hát aztán csak szorgalmasnak lenni — biztatta a jó kormányzó Csók Istvánt. Szegény, azt hitte, hogy Héjjashoz beszél.

— **A budapesti vonósnégyes hangversenye Bécsben.** Négy évi külföldi koncertkörut után most erkezik Bécsbe a budapesti vonósnégyes, amelynek tagjai: Hauser—Pogány—Ipolyi—Son, első mesterei a vonós hangszereknek. A kritika mindenütt elismeréssel fogadta a magyar müvészeket. A vonósnégyes Bécsben két hangversenyt ad. Az első hangversenyt e hó 22.-én pénteken este 7 órakor tartjak a Koncerthausban, a második hangversenyt ugyanitt, február 26-ikán kedden. Jegyek Guttmann koncertirodajában kaphatók.

GLASEL MAX, igazgatósága alatt Telefon 70-4-21
Etablissement Weihburg-Bar
Wien, I., Weihburggasse 10—12
Naponta este 9 órától: Oskar Virág
Oskar Steiner Eric Gehrsen Oskar Neuhaus Jazz-Band
Mindennap 5 órai tea

(x) **Pavillon, I., Wallfischg. 11.** A kitünő izléséről ismert Brett Adolf igazgatósága alatt Bécs egy remek, elsőrangu táncpalotát nyert Ebben az elsőrangu helyiségben a legjobb táncattrakciók követik egymást. A kiszolgálás, ételek és italok elsőranguak.

(X) **Egyetlen magyar mulató,** Renaissance-Bar. (Dukesz-Bar) I., Singerstrasse 9 Legjobb magyar cigányzenekar.

(x) **Dinabad kávéház** (Marienbrückenél) a magyarok találkozohelye. — Esténként a hires Munczy Béla cigányprimás zenekarával hangversenyez.

Osztrákországi levél

Béts, 1924. február 18.

Édes néném, éppen ma vagyon ötvenhét esztendeje, hogy Deák Ferenc ur közvetitésére I.-ső Ferenc József császár és király kiegyezett Magyarországgal és helyreállitá az alkotmányos életet. Jaj, édes néném, most vágyva-vágyunk ama jó Bach-korszak után, mert az Mindenható megmutatta, hogy az haza még a Bachnál is nagyobb zsarnokot is kénytelen elszenvedni. Einstein ur hires relativitási elmélete alapján bátran mondhatjuk, a maihoz képest az régi idők voltak az jó idők. Ma jobban ráférne egy kis kiegyezés az szerentsétlen országra, mint valaha. Aztán mit tsináltatok az szegény magyar koronával? Volt ugy, hogy egy magyar pénzért ötven osztrákot adtak és most oda jutottunk, hogy az magyarnak kell felbámulni az osztrák koronára. Jó szerentse édes néném, hogy nekem osztrákból is annyi van, mint amennyi magyarból, tehát sok gond nem gyötör, hogy mi esik, kis suszter ifju-munkások az égből, avagy jegeseső, avagy az magyar korona járja az szomoru Kállay-kettőst. Jól beszegték azt az országot az urak, akik mostand olyan földreformot fabrikálnak, hogy az ama bizomos szintén reformnevezetü női ruhadarabhoz lészen hasonlatos: ki van csukva, hogy ott földet is kapnának.

Micsoda megtiszteltetés, édes néném, az hivatalos lapban *Kunfi* Zsigmond urat hazainvitálják. Jönne haza és febr. 26.-án reggel nyolc órakor foglalna helyet a vádlottak padján és hallgassa meg az ügyész urat, aki a Faylt és egyéb vérbirákat uszitja ellene, mondván, büntessék meg, mivelhogy ő az magyar nemzet renoméját nem átallotta elrontani azzal a sok hiresztelésel, hogy Magyarország börtönország és ott büntetlenül gyilkolják az embereket Ugyám, nem a gyilkosokat akarják megbüntetni, hanem akik az szörnyü bünöket az világ elé tárták. Nem bizom abban, hogy igy haza tudnának csábitani valakit is. És mit keressen reggel nyolc órakor Kunfi ur Pest-Budában? Ki kell fel ilyen korán reggel, ezek a birák nem csak igazságtalanok, de egyuttal ügen udvariatlanok. Ha valami bajuk van nekik, jöjjenek fel ők Bétsországba, még jó hogy nem az „Pesti Hirlap" levelezési rovatában adtak fel egy apróhirdetést *„In kontumaciám"* jelige alatt. Azt hiszem édes néném, hogy Kunfi ur is erősen azon a nézeten van, hogy nem siet haza az meghivásra. Szálljon ki Bétsben a helyszinen az tekintetes királyi törvényszék, ahol nagyon jól fognak mulatni az *„Götz von Berlichingen"* cimü heti vicclapon, akiből azután ők is olvashatnak . . .

Peidl ur, *Garami* ur, *Szende* ur, *Károlyi* Mihály elnökünk egykori miniszterei és *Vámbéry* ur fenn jártak Londonban és tárgyaltak angol miniszterekkel és az bujdosók vezérét is felkeresték. Talán lészen valami eredménye ennek az utnak, édes néném?

Ki tudja megmondani, hogy mi vajudik az idő méhében? Megvünk-e haza, ha nem hivatalos hirdetményben hivogatnak? Egyelőre még itt esszük az osztrák kenyeret, illő tehát, hogy szót fogadjunk az osztrák kancellárnak, aki megparancsolá, hogy szanáljuk lelkelnket. Azóta folyton egyebet sem teszek, csak folyton szanálom a lelkemet, éjjel-nappal szanálom. Melynek megtörténte után mély tisztelettel vagyok — mens szanált in corpore sano — a kéd szerető atyafija

Hajnal Jenö

AZ EMBER szerkesztősége:
Hambargerstrasse 20., II. em. ajtó. 7

Forgószél

A februári déli napsugarak apró fénytócsákban ömlöttek el a sáros flaszteren és a dicső hadvezér — Félix herceg — Schwarzenberg-téri lovasszobra körül játékos forgószél keringett. Összekevert földet, levelet, narancshéjjat, villamosjegyet és egyéb különös vértelen dolgokat Összekeverte, megforgatta a sárban, majd megint széijeldobálta. Forgószél volt. Én meg csak ültem a kávéházi pamlagon és belenéztem a napba — majd felkapott a forgószél Lassan ugy éreztem, hogy a szomszéd asztalnál egy betéti társaság alakul, egy G. m. b. H. és mozinak alakitanak át. Én vagyok a fehér vetitő vászon és az agyam a kattogó vetitőgép. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! A müvészek bevonulnak és az előadás megkezdődik. Gyermekek a felét fizetik. De csak itt nálunk Európában. Messze a nagy alföldi munkásodukban fekete földet harapnak kinjukban szegények, mert éhesek. De nem volt időm sajnálni őket, mert a gép tovább dolgozott és Nizzába repültünk egy ragyogó expressvonattal. Mellettem csupa pouder-parfőmös asszonygomolyag Belevájta körmeit a puha agyvelőmbe és én elomoltam, mint a Milchféle tejcsokoládé. Azután már a zöld asztal mellett álltunk, előttem ragyogó aranytekercsek és egy fekete frakkos ördög kiabál: Messieurs rien ne vas plus — majd egy kis játék-gerebelyével behuzta aranyalmat Folyton vesztettem, de szégyeltem magam az asszony előtt, akinek játékot akartam venni és elloptam a szomszédom aranyait. Majd váltót hamisitottam, meggyilkoltam fösvény nagyapámat és később kis aranyrudak nőttek ki előttem a zöld posztóból. Minden arannyá változott, az asztal, a székek, a nők és én ültem röhögve az aranyhalmaz tetején. Azután vörös zászlókkal ronzyos piszkos emberek jöttek. Összekötöztek, feldobtak egy kétkerekü talyigára és kivittek a „Place de la Revolutionra". A kés lecsapódik és a fejem belehull a fürészporos kosárba. Öt perc szünet. Fehér kötényes lányok szalorcukrot, friss vizet árulnak és én megszorittom Grété kezét a négyes számu páholyban Előadás után szorosan egymáshoz bujva ülünk a Stadtparkban. A finom csipkés ködfátyolon keresztül csillogtak a Cursalon szines ernyőjü, elegáns lámpái A zene halkan játszotta a „Nur eine Nacht sollst Du mir gehören", de nem volt időm, mert fel kellett fedeznem az északi sarkot. Utazás előtti éjszakán a Picadillypark közelében levő sarkutazók clubjában konyakoztam barátommal, Thompson őrnagygyal. Majd kilöttek az ágyuból és elindultam a hómezőkön keresztül. Nagy, fekete kutyák huzták a szánkókat. Az emberek sorra hullottak el mellettem, de én bátran mentem előre. Csak egy kis kétszersültem volt és pár csepp rum a flaskámban, de már láttam az északi sarkot. Nagy, szines plakát volt rajta — „The Sisters Cumminghau". Originelle Steppe Dans. Azonban nem jutottam el odáig, mert tüdőgyulladást kaptam, mire jött a pmeér és hőmérőt dugott a hónom alá De ez már az Ullői-uton volt a Reserve Spital vierben. A zubbonyom gallérján egy arany csillaggal a széken — csekélységem pedig az ágyban feküdt. Összehuztam a szemem, de nem birtam megszámlálni a csillagot. Le akartam kaparni, de nem volt szabad megmozdulnom, mert a derekam át volt lőve. Közben éremszallagok nőttek ki csupasz mellemből. Ilonka eljött látogatóba, de én nem akartam őt, csak a csillagokat. Kinevetett és karonfogva kiment egy siberrel. Szerettem volna utána szaladni, de a karávánvezető fehérburnuszos arab leszállt a teve pupiáról, kis szőnyeget terjtett a szaharai homokra, kelet felé fordult és térdreborulva imádkozott. Az ima nagyon sokáig tartott, közben a dollár rohamosan emelkedett a Schottenringen és én nem tudtam fedezni magam, mert még kilencszázért vettem a kontreminben. Megfürödtem a Dianabadban, fehér zmokkingot öltöttem és Sanghaiban sétáltam Claude Fairérral. Utána kiültem szellős bungalovom terraszára, whiskit ittam szódával és Kittyt vártam, aki tenniszezni volt. Bejött a sátramba és tüzes vizet kért, mert nem is Kitty volt, hanem egy szerecsen lány, aki gyermeket ajándékozott nekem. Megcsókoltam a törzsfőnököt és május elsején a Városligetben nagy beszédet tartottam a népnek. Később halálra itéltek, de én tovább tárgyaltam Poincaréval. A tárgyalások nem vezettek eredményre, tehát kimentem a barrikádokra, ahol felrobbantam egy petrólemus hordóban. Végre pihenek, gondoltam és megindultam szép lassan az ég felé Onnan láttam, hogy szobrot emeltek emlékemre a Knézics-utcában. Előtte fiakkerstand volt. Folyton esett az eső, de én nem tudtam kinyitni az ernyőm, mert szobor voltam. — — — — Később tudtam csak, hogy egész délelőtt lázam volt.

Andor León

„Egy zsidóval kevesebb"

Tassy Gergely, Héjjas Iván katonája mondotta ezt 1920 május 13-án éjszaka Kiskunhalason, miközben a nagyvendéglőben véres kezét mosta. Egy zsidóval tényleg kevesebb lett. *Schwartz* Sándor nevü zsidóval. Ugy történt a dolog, hogy Tassy Gergely, *Héjjas* Iván parancsára több társával Halasra utazott, hogy megszervezze az Ébredő Magyarok Egyesületét. Éjjel Tassy, *Farkas* Antal csendőrörsvezető, aki fekete selyem álarcot viselt (azóta öngyilkos lett), *Szemes* Ernő, *Makay* Antal és *Gajdos* Antal önkéntesek a halasi rendőrség szives támogatásával elhurcolták a lakásáról Schwartz Sándor biztositási ügynököt („Imádkozz!" — mondta Schwartz Sándor a nővérének, amikor az ablakán zörgettek). Az volt a vád, hogy kommunista, letépte az Ébredők plakátját és gazembernek mondta a kormányzót. Schwartz Sándort kirabolták és megölték. A boncolási jegyzőkönyv szerint: „Schwartz mindkét orrnyilása be volt törve, a nyelv a két fogsor közé volt szoritva, Schwartz homlokán két és félcentiméter széles, szélekkel határolt nyilás volt és további két és félcentiméter széles, tompa eszközökkel ütött rés volt a koponyán. A jobbfül nyilása is be volt zuzva, Schwartz halántékán pedig három lőtt seb volt. Agyában ütésektől támadt véraláfutások és tompa tárgyaktól származó zuzódások voltak találhatók."

Egy másik halasi zsidót, Hofmeister Mórt csak kirabolták: *a törvény nevében.* Majd négy éve és micsoda szenzációs meglepetés, Tassy Gergelyt most a biróság elé állitották. Magas, elegáns ember, szürke bricsesznadrág és szürke zubbony van rajta. Megbilincselve hozták, de amikor ráteszik a bilincset, igy szól a szuronyos katonához:

— Azonnal, kérem, csak előbb felhuzom a kesztyümet. A tárgyaláson sürün történik hivatkozás Héjjas Ivánra és Francia Kiss Mihályra, a parancsnok urakra. Csépregi rendőr, akinek pisztolyával gyilkolt Tassy, mint tanu, szerepel:

— Mindnyájan kegyelmet kaptunk civilek, — fejezte be vallomását — akik benne voltunk a dologban.

SPORT

Heti sportkrónika

A másodosztályuak Brüsszelben

A belgák kérésére a magyar futballszövetség a másodosztályu válogatott csapatot küldte el Brüsszelbe A belgák az 1920. évi olympiászon a futballtornát megnyerték. Emlékezetes, hogy a csehekkel kerültek döntőbe, a csehek az angol biró itélkezéseivel nem voltak megelégedve, összekülönböztek és levonultak a pályáról. Négy év óta nem javultak a belgák, amint a vasárnapi eredmény mutatja, sőt visszaestek. A másodosztályu magyar válogatott 1:0 arányu vereséget szenvedett a komplett belga nemzeti csapattól és ha hiszünk a kiküldött magyar tudósitók jelentéseiben, ugy egyenrangu ellenfele volt a magyar csapat a legjobb belga együttesnek. Nem az eredmény érdekel bennünket, — bár az is dicséretes — hanem örömmel üdvözöljük a nemzetközi bizottságot, hogy volt bátorsága a másodosztályuakat a jó hirnévnek örvendő belgák ellen kiküldeni. A kisérlet sikerrel járt, mert a komplett magyar válogatott csapattól sem követelhetünk idegen pályán, elfogult, sovén publikum előtt szebb eredményt. Egyet tanultunk a vasárnapi mérkőzésből: nem szabad túlbecsülni a belgákat, mert nem tudnak sokat. A legerősebb magyar csapat feltétlenül győz a belgák felett. Az olympiász előtt 3 hónappal nagyon jó volt ezt a próbát megcsinálni, most legalább tisztában vagyunk ezzel is.

Az első cross-country versenyeket az MTK nyerte meg

Az 1924. évi tavaszi atlétikai szezon február 17-én kezdődött meg Budapesten. A Margitszigeti pályán a MAC szenior, MOVE, BSE pedig junior mezei futballversenyt rendeztek. Meglehetős érdeklődés nyilvánult meg a verseny iránt, többszáz főnyi néző jelent meg a verseny szinhelyén. Mindkét csapatversenyt az MTK nyerte meg egyénileg a szenior számot a MAC, az ifjuságit a testgyakorlók nyerték. Részletes eredmények:

Mezei futás szenior versenyzők számára: 1. MTK csapata (Leichtag, Viosz, Horváth, Lázár, Bittner 33 ponttal) 2. MAC (Belloni, Wehle, Némethy, Baki Skultéti 47 ponttal) 3. Az MTE 65 ponttal. Egyénileg 1. Belloni (MAC) 15 perc 44 mp. 2. Wehle (MAC) 3 Leichtag (MTK) 4. Cséfay (MTK) Táv. 4600 méter.

Mezei futás ifjuságí kezdők számára: 1. MTK csapata 35 ponttal, 2. FTC 58, 3. ESC 59 ponttal. Egyénileg 1. Schüssler (MTK) 12 perc 47 mp. 2 Fehér József (ESC) ,2 perc 00 mp, 3. Beznyak Lajos (FTC) 4. Hajnal Lajos (MTK). Táv. ca 3350 méter.

Olympiai hirek

Február 20-án számol be Muzsa Gyula, a Magyar Olympiai Bizottság elnöke párisi utjáról. Muzsa 8 napot töltött Párisban, ezalatt érintkezésbe lépett a francia vezető körökkel és lakást biztositott a magyar olympiai versenyzők számára. A magyar olympiai jelöltek közül a futballisták trenirozznak legszorgalmasabban Hollós Ödön vezetése alatt Az atléták, birkozók, evezők, vivók és tornászokról egyelőre nem hallunk semmit.

Az angol atlétákat Harry Andrew és Joe Blink Anglia 1000 méteres futóbajnoka és rekordere készitik elő. A tréningek Londonban a White City stadionban folynak.

A bulgár sportolók első izben Párisban jelennek meg a startnál. Husz atléta, nyolc tornász, 11 futballista, 2 vivó és 2 lovas képviselik Bulgáriát.

A francia hosszutávfutók olympiai trénerét Georg Vitánt, a francia szövetség 1922. évben diszkvalifikálta. Most Vitán kegyelmet kér a szövetségtől és nincsen kizárva, hogy startengedélyt kap.

A nemzetközi vivó szövetség tagjai közé felvette a kubai amatőr vivószövetséget, amelynek Alberto Herrero tábornok, vezérkari főnök az elnöke és Ramon Foust a becsületrend feje, a kapitánya. A kubai csapat a párisi olympiászon is résztvesz.

Szétugrasztották az olasz futballszövetséget

Február 9. és 10-én. Turinban rendkivüli közgyülést tartott az olasz futball-szövetség. Egy korábbi határozat alapján alapszabályrevizióval kellett volna ennek a közgyülésnek foglalkozni Az osztrák vereség hatása alatt az alapszabály-módositás tizedrangu kérdéssé vált, mert az összegyült hatalmasok a válogatóbizottság fejét követelték és a jelenlegi vezetőség eltávolitása mellett foglaltak állást Eddig a turini Juventus dirigált a szövetségben, amit a többi elsőosztályuak nem jó szemmel nézfek. A régi vezetőséget 143:78 arányban leszavazták és ideiglenesen direktóriumra bizták a futballügyek vezetését.

Boas kimarad a nemzetközi birólistából.

Palma
Kaucsuktalp és kaucsuksarok tartósabb a legjobb börnél!

SZINHÁZ

Interviu Lehár Ferenccel

A szerkesztőségi telefon cseng. *Lehár* Ferenc délután öt órára kéret magához.

Éppen munkaközben találom. Lehár beszélni kezd:

— Uj operettemee a „Clo-Clo"-n dolgozom. Az operettben husz szám van, melyeknek zongorakivonatát már elkészitettem. A próbákat is elkezdték már a Bürger-Theaterben. Az egyes számokat most hangszerelem. Az elsővel éppen most letem készen, szóval még 19 van hátra. Na, majd csak elkészül ez is. Senki sem prófétája saját darabja sikerének, mégis ha hitelt letet adni annak a szinházi babonának, hogy ha egy darab bemutatóját sok vesződség előzte meg, akkor a darab sikert fog aratni, ugy a „Clo-Clo" okvetlen nagy sláger lesz.

— A „Clo-Clo", melynek szövegét a „Papa kedvence" cimü francia bohózatból irta régi librettistám, Jenbach Béla, egészen könnyü muzsika. Hamarább elkészültem volna vele, de egy hónappal ezelőtt értesitést kaptam egy berlini szinház-igazgatótól, hogy 14 nap alatt be akarja mutatni „Fras quitá"-t. Kiutaztam Berlinbe nyolc nappal a bemutató előtt. A berlini előadáson a cimszerepet *Serák* Márta, a pesti operaház volt tagja kreálta, aki azt már Bécsben is adta. Az előadás másik magyar szereplője *Koltay* Jenő komikus. Győri szinészből lett a berlini közönség kedvencévé.

— Serák Mártát a bemutató után elárasztották fényesebbnél fényesebb ajánlatokkal

A berlini bemutató után éppen hazakészülődtem, hogy végre befejezzem a „Clo-Clo"-t, mikor Londonból értesitenek, hogy a „Három Grácia" bemutatóján számitanak a jelenlétemre. Középeurópai embernek szinte elképzelhetetlen gazdagságu kiállitásban került a darab Londonban szinre. Madame Rasimi, a párisi Bataclan Theater igazgatónője biztositott róla, hogy a párisi bemutató kiállitása még ennél is pazarabb lesz.

— Most végre hozzáfogtam a „Clo-Clo"-hoz. A premiér után ujra Párisba utazom a „Három Grácia" ottani bemutatójára, onnan pedig március közepére Londonba fogok menni, ahol a Lyric Theater operettjeimből ciklust rendez.

Azután ujra hazajövök Bécsbe és következő operettemhez, a „Paganini"-hez kezdek.

Lehár megmutatja a vázlatkönyvét. Kották és rejtélyes jelek halmaza.

— Rajtam kivül — mondja — senki nem ismeri ki magát ebben a zenei stenogramban.

— Magyar szinezetü zenét nem szándékozik irni? — kérdeztük.

— Ha magyar tárgyu librettót kapnék nagyon szivesen dolgoznék a „Paginini" után ilyesvalamit. A „Cigányszerelem"-ben a „Pacsirtá"-ban hoztam magyaros muzsikát.

Bucsuzóul megkérdeztem még Lehárt, mit csinál a bátyja, *Lehár Antal tábornok?*

— *Oh a bátyámmal sulyos igazságtalanság történt* — mondja Lehár — *de hagyjuk ezt, én nem politizálok, müvész embernek internacionálisnak kell lenni, ma itt, holnap ott* . . .

A lépcsőházban zongoraszó. A „Himmelbett"-et nyuzza valaki a „Frasquitá"-ból. Hja, Lehár itt lakik a házban . . .

Elpé

KÖZGAZDASÁG

A hét világgazdasága

A magyar korona végső romlása — Szanálás, amely pánikkal kezdődik — A Paris! — A szakértők javaslatai — Uj remények felé

A középeurópai gazdasági élet egyik legszomorubb és legjelentőségteljesebb eseménye a magyar korona leromlása. Minden mesterkélt zürichi árfolyam ellenére a magyar korona rohamosan romlik Bécsben is és másutt is. Bécsben a belföldi magyar koronát már 66 osztrák fillérért lehetett kapni. Eddig a korona leromlásának lassan mutatkozott a hatása Magyarországon, most azonban vad pánik fogta el az embereket, az árak egyik napról a másikra 50—80%-kal emelkedtek. A magyar szanálás rossz auspiciumok mellett kezdődik. A kudarcért, ami pénzügyi téren érte a magyar politikát, Kállayt teszik felelőssé, holott nem annyira Kállay, mint inkább Nagy igazságügyminiszter oka a *debaclenak.* Ő a rossz szelleme ma a magyar kormánynak, az ő ostoba beavatkozása a pénzügyekbe és főleg a devizaügyekbe vezetett legnagyobbrészt e szomoru eredményhez. Ez a mostani pánik az egész magyar kölcsön ügyét kérdésessé teheti, mert a magyar kölcsönt nem az egyes kormányok garanciája mellett bocsátják ki, mint az osztrák kölcsönt, és ezért nagyon fontos a bizalom kérdése. Hogy legyen azonban a külföldi tőkének ilyen viszonyok mellett bizalma Magyarországhoz?

A korona összeomlása nem érthetetlen je lenség. A magyar pénzügyi politika Hegedüstől kezdve arra törekedett, hogy látszat árfolyamokat tartson fönt a külföldön. A magyar devizapolitika oly szerencsétlen volt, hogy lépten-nyomon provokálta a külföldet és lehetetlenné tett minden komoly kereskedelmi forgalmat Magyarországgal. Végül jött Nagy igazságügyminiszter, aki razziákkal, bebörtönzéssel akart a devizáknak parancsolni. A magyar korona az osztrák korona árfolyama alá esett és ez alkalommal keserü emlékezéssel kell a szerencsétlen Hegedüs Lóránt ra gondolni, aki azt mondta: „le fogjuk pofozni az osztrák koronát". Amikor a magyar korona megkezdi a zuhanást, az osztrák korona a legstabilabb valuta és Ausztria tul van a szanálás legnehezebb részén.

*

Amilyen szegény ma Magyarország, olyan gazdag Franciaország, amelynek nagy ipara, virágzó kivitele és óriás idegenforgalma van. Amig magyar lakósság bizalma alapjában megingotta koronában, addig a francia nép nemzeti ihlettel ragaszkodik frankjához. És a frank mégis esik. De a frank esése nem lehet oly feneketlen és végeláthatatlan, mint a korona zuhanása, mert a frank mögött egy áttekinthetetlenül gazdag ország és a világon páratlanul álló nép törhetetlen bizalma áll. A frank esésének nemzetközi vonatkozásu okai vannak. A francia államháztartás a háboru óta a német jóvátételi fizetésekre van fölépitve. E fizetések terhére a francia kormány már nagy összegeket előlegezett, amelyek nagy sullyal nehezednek a francia budgetra. Amily mértékben tünt el a remény, hogy Németország valaha is fizethet, olyan mértékben ingott meg a külföldi közvélemény bizalma a francia frankban, de nem azért, mert a francia gazdasági élet iránti bizalom lenne csekély, hanem mert a francia államháztartás egyensulya ingott meg. Ha Németország nem fizet, a francia állam kénytelen lesz a bankóprésseel fedezni a hiányt.

*

A nemzetközi politika változása, amelynek éle nagyrészt Poincaré ellen irányul, kedves a francia népnek. Poincaré Ruhr-politikája zsákutcába vitte Franciaországot és vele Európát is. Ezt a politikát likvidálni kell és sok remény van arra, hogy Macdonald miniszterelnöksége alatt Franciaországban a baloldal jut a választásokon fölénybe és akkor mi sem áll megint az angol-francia kiengesztelődés utjába.

De már a szakértői bizottságok munkája is nagy eredményeket termett. A szakértők javaslata olyan, hogy lehetővé teszik egyszerre a francia pénzügyek rendbehozatalát és a német gazdaság szanálását. E tervezet szerint Németország vissza kapja a közigazgatási és gazdasági fönnhatóságot a megszállt területeken, moratóriumot kap és külföldi hitelt, amelynek nagy részét Franciaország készpénzben megkapja. Tehát Franciaország pénzt kap, Németország lélegzetvételhez jut és amellett Németország nemzetközileg biztositott aranyvalutát kap, amely 50%-ig lesz fedezve arannyal és ez a fedezet külföldön, biztos helyen lesz.

Kétségtelen, hogy ez a megoldás az egyetlen helyes ut. Ha Németország nyugalomhoz jut, visszakapja jó valutáját, ismét kiszámithatatlan lehetőségek állanak előtte. E lehetőségek főleg Oroszország felé mutatnak. Oroszország elismerése elháritja az utolsó politikai akadályokat az utból, Oroszország ismét belép majd a nagy európai gazdasági közösségbe. Az ujraéledő Oroszországot az ujraéledő német ipar fogja fölépiteni.

*

A kis epizódoktól eltekintve, az átmeneti stagnálást nem nézve, a világháboru befejezte óta most kezd először oly szellő lengedezni, amely az agyonsanyargott Európát szenvedő milióival ujra előre viszi — uj remények felé. *(p.)*

Idegbeteg a pesti tőzsde. A magyar korona bizonytalan sorsa teljes felfordulást okozott a tőzsdén. Hétfőn harminc—negyven percentes emelkedések, kedden ujból bessz és ötven percentes áresések fordultak elő. Kállay miniszter bukása megszilárditotta a tőzsdei árfolyamokat. Arra a hirre, hogy a kormány báró Korányi párisi követet Budapestre rendelte az irányzat lanyhult.

Főszerkesztő és kiadótulajdonos:
GÖNDÖR FERENC
A szerkesztésért felelős Renger József V., Leitgebgasse 14, I.
Szerkesztőség és kiadóhivatal V., Hamburgerstrasse 20., II/7.
Prágai szerkesztőségünk:
Praha Vinohrady Zizkova 12.

GRAND-HOTEL
BRISTOL
BADEN
BEI WIEN, JOSEFSPLATZ
TELEFON 142
Kávéház, vendéglő, bár
A legmodernebb, előkelő ház, központi fütéssel, minden szobában meleg és hideg viz. Bank, postahivatal távirdával és interurban telefonnal a házban
Elsőrangu penzió, fütött szobával naponta 120.000 kor.
Mindennap
5 órai tea tánccal
A vendégeknek hét tánctanár ált rendelkezésükre, a modern táncok begyakorlására
TULAJDONOS
LANTOS
RESTAURANT LANTOS IN WIEN
IV., PANIGLGASSE 17

JOSEF HAJDU
BANK-, UTAZASI-IRODA
HAMBURG, Glockengiesserwall 23
Hitellevelek, átutalások, hajójegyek, kabinok; a szükséges okmányokra és azok megszerzésére levélbeli, vagy szóbeli ingyenes felvilágositások ::

„AZ EMBER" PÁRIS
XI., KERÜLETÉBEN KAPHATÓ
BOULTZ MIHÁLY
FODRÁSZ-TERMÉBEN
86, RUE DE CHARONNE 86

CIRCUSZ
Kezdete 7½ órakor CARL Vége ½11 órakor
HAGENBECK
Renzgebäude
II., Zirkusg. 44
Az uj fényes februári programm
Minden szombat, vasárnap és ünnepnap délután 3-kor nagy családi előadás lényegesen le-szállitott helyárakkal
Jegyelővétel: a Cirkuszépület nappali pénztáránál, (Tel. 46-4-77). Josef Kollernél, I., Pestalozzigasse 3 (rendes pénztári árakkal) és minden jegyirodában.

Perzsa-szőnyegek
Nagy választék mindennemü legfinomabb szőnyegekben — Követlen behozatal Perzsiából — Saját gyártmány
A. Novzari, I. kerület, Operngasse 14. sz.

Párisban
»Az Ember« képviselője
Georges Bölöni
5 Rue Rameau Paris 2-na
Minden magyar könyv és gazdag tartalmu olcsó napiárak kaphatók

! Olcsó jó könyvek !

Ignotus, Olvasás közben (Uj folyam)	20.000
Kropatkin, Francia forradalom, 2 kötet	48.000
Marx, A tőke, 2 kötet	60.000
Gorki, A Kispolgár	3.000
Déry, Kéthangú kiáltás	5.000
Kassák, Uj müvészek könyve	20.000
Tagore, Nacionalizmus	5.000
Dostojevskij, A főinquisitor	3.000
Sinkó Ervin, A szenvedő Isten	25.000
Gogol, Egy őrült emlékiratai (Amatőr kiadás)	50.000
Ormos, Mi okozta Magyarország felbomlását?	8.000
Boudelaire, Fleurs du Mal	40.000
Ovidius, A szerelem müvészete	70.000
Longusz, Daphnis és Chloé	40.000
Szép Ernő, Szegény, grófnővel álmodott	40.000
Cervantes, A felszarvazott aggastyán	4.000
Szép Ernő, Két felől angyal	6.000
Mann, Pippo Mauno	4.000
Hatvani, A vén korcsmáros	6.000
Marx és Engels levelei	20.000

A könyvekért járó összegek, valutára átszámitva, a rendeléssel és 20%-os postaköltséggel együtt ajánlott levélben küldendők be.
Glöckner Endre
Wien, XVIII., Gentzgasse 7

PHILATELIA
BÉLYEGGYÜJTÉSI FOLYOIRAT
Az egyetlen magyar filateliai szaklap
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Wien, VII., Kaiserstrasse 79, I. 8.
Szakcikkek, bélyeghirek, ismeretterjesztő közlemények és hirdetések képezik minden szám tartalmát — Mutatványszám: 3 ck., 7 dinár, 14 lei, 5000 osztrák korona. Előfizetési ár egy 70 dinár, évre: 30 ck., 140 lei, 50.000 osztrák korona — Minden :: előfizető szép bélyegajándékot kap ::

Megjelent! Megjelent!
Hatvany Lajos
uj könyve
Ady világa. Isten könyve. I. Találkozás istennel. Pegasus-Verlag kiadása.

Harisnya Holzer VI., Mariahilferstr. 89 (Flottenkino mellett) Kötött ruhák, kötött kabátok
Bécs legjobb és legolcsóbb vásárlási forrása

Jumperek, bluzok, kötött mellények, ruhák, selyemtrikók, minden szinben, kizárolag saját gyártmányok, 130.000 koronától felfelé — Engros arak! — Detailban is!
S. RADOSCHITZKY
II. Blumauergasse 1, a Bayerischer Hoffal szemben

„Az Ember" terjesztését Glöckner Endre (für Wien, XVIII., Gentzgasse 7) intézi. Minden a kiadóhivatalnak szánt küldeményt erre a cimre kérünk.
„RING", Druck- u. Verlags-Gesellschaft nyomása Wien, XII., Ruckergasse 12. Telephon: 82-3-13.